

КОРОНАВИРУСҚА
ҚАРСЫ ОТАНДЫҚ
ВАКЦИНА ӘЗІРЛЕНУДЕ

2-бет

МИНИСТРЛІКТЕГІЛЕР
ТАУЫҚ ПЕН СИЫРДЫ
АЖЫРАТА
АЛМАҒАНЫ МА?

2-бет

Азат ПЕРУАШЕВ:

НАЦБАНК ОТВЕТИЛ
НА МОЕ ВОЗМУЩЕНИЕ,
НО ЛУЧШЕ БЫ
ОН ЭТОГО НЕ ДЕЛАЛ...

5-бет

ҚАЗАҚҰНИ20

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҚОҒАМДЫҚ - САЯСИ АПТАЛЫҚ

www.qazaquni.kz

qazaquni2000@gmail.com

2000 жылғы 11 тамыздан шыға бастады

№41 (911) 02.11.2020 жыл

СЕГІЗ ҚЫРЛЫ, БІР СЫРЛЫ

Қайран ҚазПИ! Біліміңді беріп, ой-санамызды өсіріп, ұясынан ұшырған қарлығаштай «Енді халқыңа қызмет ет!» – деп шығарып салған сенің қасиетті қабырғанда кімдермен таныспадық. Бүгінгі жазбаға себепкер, алпыстың асуына көтеріліп отырған ақын Нұрлан Әбдібекпен де қазақ білімінің қара шаңырағы – Абай атындағы ҚазПИ-дің тіл-әдебиет факультетінің 1-курсында таныстық.

8-9
бет

ҚҰЛҒА КҮЛСЕҢ, АРТЫН КӨРСЕТЕДІ...

ЖАЛАУЫМЫЗДЫ ТАПТАҒАН ЖАЛАҢБҰТ БОРАТҚА ТЫЙЫМ САЛАР ЗАҢ ЖОҚ ПА?!

...Біз секілді Тәуелсіз ел емес, автономиялық Шешен Республикасының туын қорлап көрсінші, Боратың үйіне жете алмай желкесі қиылар еді... Тіпті, президент Рамзан Қадировтың өзі жіберетін шығар жаза-лаушыларды...

Иә, рас, жалаңаш Борат біраз нәрсені жалаңаштап кетті. Ол біздің биліктің сыртқы саясатта, халықаралық аренада қауқарсыз, қолынан түк келмейтінін көрсетті! Батыр бабаларымыздың қаны мен қайратының арқасында келген Қазақтың қасиетті байрағын ешкімге, еш елге қорлатпауға тиіспіз! Ол біздің Елдігімізді, Ерлігімізді білдіреді! Көк Туымыз көгімізде мәңгі желбіреп, биіктей бергей!

3
бет

МЕМЛЕКЕТТІК ОРГАНДАРДА МЕМЛЕКЕТТІК ТІЛГЕ ҚАТЫСТЫ ТАЛАП ҚОЙЫЛУ КЕРЕК

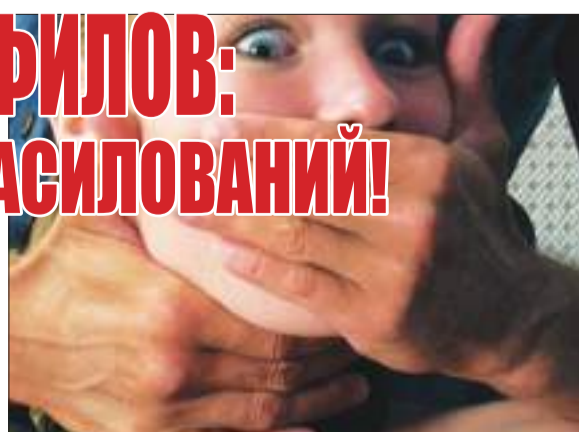
Бұған дейін Ұлттық кеңес мүшелері экономикалық, саяси, әлеуметтік бағыттарды қамтыған 3 топтан тұрса, бүгінде бәріміз үшін өте маңызды мәселелер көтерілетін осындай керемет төртінші топтың құрылғаны құптарлық іс. Осы топты жүйелеп, мүдделес азаматтармен іс атқаруға мүмкіндік берген Ұлттық Кеңес хатшылығына алғыс айтамыз. Себебі, рухани тұрғыдан да, мәдени жағымыздан да жаңғыру бүгінгі таңда аса маңызды.

7
бет

СТРАНА НЕПУГАНЬХ ПЕДОФИЛОВ: НА 49% ВЫРОСЛО ЧИСЛО ИЗНАСИЛОВАНИЙ!

В Казахстане на 49% выросло количество изнасилований несовершеннолетних в 2020 году. Рост таких преступлений объясняют тем, что жертвы решились обратиться в полицию только в этом году. Однако наблюдается и рост оправдательных приговоров по статьям о сексуальном насилии над детьми! Недаром президент Касым-Жомарт Токаев призвал уделить особое внимание вопросам безопасности и охраны прав детей...

12
бет

СІЗДІҢ БАЛАҢЫЗ ҚАЙ ТІЛДЕ СӨЙЛЕЙДІ?

7
бет

КОРОНАВИРУСҚА ҚАРСЫ ОТАНДЫҚ ВАКЦИНА ӘЗІРЛЕНУДЕ

Мемлекет басшысы Биологиялық қауіпсіздік проблемалары ғылыми-зерттеу институтының бас директоры Күнсұлу Закарьяны қабылдады. Қасым-Жомарт Тоқаевқа коронавируска қарсы отандық вакцинаның әзірлену барысы туралы ақпарат берілді.

Күнсұлу Закарьяның мәліметіне сәйкес институттың базасындағы бес платформада коронавируска қарсы вакциналар дайындалуда. Институт әзірлеген белсенді емес вакцина Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымында мақұлданып, клиникалық зерттеулердің бірінші кезеңінен өтті және қазіргі уақытта Ұлттық ғылыми фтизиопульмонология орталығында зерттеудің екінші кезеңі жүргізіліп жатыр. Коронавирус индетіне қарсы әзірленіп жатқан отандық екінші суббірлікті вакцина ДДСҰ тарапынан мақұлданып, клиникалық зерттеулерден сәтті өткен. Бұл вакцинаның ма-

териалдары Дәрілік заттар мен медициналық бұйымдарды сараптау ұлттық орталығында қаралып жатыр. Президентке Қазақстанда бұрын-соңды болмаған иммундық препараттар шығаратын зауыт құрылысы туралы да мәлімет берілді. Ғылыми-зерттеу институтында отандық вакциналар шығаратын зауыт құрылысы жүргізілуде. Зауыттың жобалық қуаты жылына 60 миллион мөлшерде вакцина шығаруға жетеді. Осы арқылы отандық нарықты ғана қамтып қоймай, оны экспорттауға

да мүмкіндік туады. Аталған зауыт іске қосылған кезде еліміз импорттық тәуелділіктен арылады. Мемлекет басшысы ғылыми-зерттеу институтының қызметкерлеріне арналған тұрғын үй құрылысының қарқынды артыру ұсынысын қолдады. Сонымен қатар кездесуде қызметкерлердің жалақысын көтеру, аталған салаға жас мамандарды көптеп тарту, нормативтік-құқықтық актілерге вакцинаны уақытша тіркеу түсінігін енгізу мәселелері қозғалды.

ЖУРНАЛИСТЕРГЕ ПАРЛАМЕНТ СЫЙЛЫҒЫ ТАБЫСТАЛДЫ

Мәжіліс төрағасы Нұрлан Нығматулин журналистерге арналған «Журналистерге сыйлығының жеңімпаздарына Мәжіліс мүсіншесі мен дипломдарды табыстады».

Биыл төртінші рет өткізіліп отырған дәстүрлі парламенттік сыйлықтың қорытындысы жаз мезгілінде Бұқаралық ақпарат құралдары қызметкерлерінің кәсіби мерекесі қарсаңында шығарылған болатын. Алайда карантинге байланысты естелік мүсіншелер мен

лауреаттардың дипломдарын тапсыру рәсімі күзгі парламенттік сессияға ауыстырылды. Мәжіліс Төрағасы «Парламент сөзі» сыйлығын жеңімпаздарға табыстап, бұқаралық ақпарат құралдарының еліміздің дамуындағы, сондай-ақ депутаттық корпус пен журналистердің бірлескен нәтижелі жұмысын атап өтті. Нұрлан Нығматулиннің айтуынша, журналистердің Мәжіліс жұмысын насихаттап, депутаттардың қызметін халыққа жеткізуде қосқан үлестері өте зор.

АТЫШУЛЫ «АСТАНА ЛРТ» ҚҰРЫЛЫСЫНА ҚАТЫСТЫ СОТ БАСТАЛДЫ

Елордада атышулы «Астана ЛРТ» құрылысына қатысты сот отырысы басталды. Айыпталушы орындығында 7 адам отыр.

Тағы екеуіне іздеу жарияланған. Бар былықтың басында тұрған да сол қашып жүрген қала әкімінің бұрынғы орынбасары Қанат Сұлтанбеков пен «Астана ЛРТ-ның» бұрынғы басшысы Талғат Ардан екен. Тергеу материалдарында олар бюджетке жалпы көлемі 6 миллиард теңгеге жуық шығын келтірген. Ал оны әр түрлі жолмен жымқырыпты. Құрылысы осыдан сегіз жыл бұрын басталған бас қаладағы жеңіл рельефті көлік жобасына қатысты сот процесі енді ғана басталды. Бұған дейін тергеу мәліметтерінде 11 адамның қатыстылығы айтылған еді. Бірақ басталған сот отырысында 9 адамның аты-жөні айтылды. Коронавирустан сақтық шарасы ретінде алғашқы сот жиыны онлайн тәртібімен өтті. Қылмыстық топтың 9 мүшесінің жетеуі сотқа қашыптан қатысып отырды. Олар қаланың бұрынғы көлік басқармасының басшысы Рашид Аманжолов, қалалық мәслихаттың бұрынғы депутаты әрі хатшысы Жанат Нұрпейісов, Astana Innovations АҚ-ның бұрынғы басшысы мен тағы бірқатар мердігер ұйым өкілдері бар.

Қанша уақытқа созылары белгісіз ауқымды сот процесінде бұл басы ғана. Шығыны орасан жобаны, әу баста Үкімет елдің имиджі үшін деп бекіткен еді. Сақалды құрылысқа айналған жобаның иесі бұл аралықта атауын өзгертіп те үлгеріпті. «Астана ЛРТ» қазір CTS деп аталады.

БАНКТЕР НЕСИЕ ПАЙЫЗЫН ТӨМЕНДЕТУГЕ ҚҰЛЫҚСЫЗ

Қазақстанда несиенің пайыздық мөлшерлемесі төмендемейді. Банкирлердің айтуынша, оған несиеленушілердің қарызын қайтармауы себеп болып отыр екен. Мәжіліс депутаттарының несиеленушілерге төмендетуге қатысты сауалына, сыныққа сылтау тапқан Ұлттық банк осылай деп жауап берді.

Мәжіліс депутаттары ипотекалық және тұтынушылық несиелерінің пайыздық мөлшерлемесін 7-8 пайыз деңгейіне түсіру керектігі туралы мәселе көтерген еді. Олардың айтуынша, қазір банктер жұртқа несиені 20 пайызбен беріп жатыр. Ал, оны қайтару қарапайым адамдарға қиынға соғуда.

«Басқа елдермен салыстырғанда, елімізде берілген несиелерді қайтармау деңгейі әлдеқайда жоғары. Мұның бірнеше себебі бар. Несие тәртібі төмен, қарыз алушылардың борыштық жүктемесі жоғары, меншікті капиталы жеткіліксіз, кәсіпорындар арасындағы инвестициялардың өтімділігі мен кірістілігі сияқты факторлар да бар. Сондықтан отандық қарыз алушылардың несиелік тәуекелі банктердің жоғары пайыздық мөлшерлемелерінде көрініс табады. Пайыздың жоғары болуына тағы бір себеп: депозиттерге кері әсер етеді. Базалық мөлшерлеме төмендесе, депозиттерге түсім азаяды. Демек банкте ешкім теңгемен ақша сақтағысы келмей қалады. Сондай-ақ, пайыздық мөлшерлемені 7-8 пайызға төмендетсе, банктердің тәуекелін ақтамайды» - деді бас банкир Ерболат Досаев.

Ашығын айтқанда, қаржылық ұйымдар нартәуекелге барғысы келмейді. Сол себепті, қарызын жылдам өндіріп алу үшін пайызды мейлінше жоғары қояды. Бір нәрсе түсініксіз, пайыз жоғары болған сайын салымшыларға қаржыны қайтару қиындай түсетінін банкирлердің білмегені ме? Әлде бұл тойымсыздық па?..

МИНИСТРЛІКТЕГІЛЕР ТАУЫҚ ПЕН СИЫРДЫ АЖЫРАТА АЛМАҒАНЫ МА?

Мәжілісте Экологиялық кодекстің жаңа жобасын талқылаған депутаттар өздеріне жаңалық ашқандай болды. Мәжілісмендер бұл жобаны ауылдың иесі мұрнына бармайтын шенеуніктер жазған деген қорытындыға келді. Мәжіліс төрағасы экология министріне «Екі-үш ай ауылда тұрып қайтыңыздар» деп кенес те берді.

Бұл жолғы заң жобасындағы барлық үй жануары мен құстарын декларациялау мәселесі депутаттардың шымбайына тиген секілді. «Үшінші санатқа 100 бастан аз малы немесе құсы бар шаруашылықтар жатады. Ол: сиыр қора, тауық қора, ат қора, шошқа қора. Бұл жерде 100 бастан кем десе, ол 50, 10 және 5 болуы мүмкін. Осыған байланысты, менің мынадай сұрағым бар: 20-30, тіпті 100 тауығы бар жеке кәсіпкер қоршаған ортаға шығарылатын қалдықтың түрі мен саны туралы ақпарат беруі үшін не істеуі керек? – деді депутат Мұрат Теміржанов.

Ал заңда егер азаматтар декларация тапсырмаса, онда әкімшілік жауапкершілікке тар-

ту қаралған. Кодекс жобасына сәйкес, ол жеке кәсіпкерге де, қарапайым ауыл тұрғынына да қатысты. Осы тұста депутаттар «5-10 тауығы бар адам декларациялауға облыс орталығына бару керек пе?» деген мәселені алға тартты. «Шын мәнінде заң жобасының осындай нормасын оқыған кезде, бұл норманы жазған адам ауылда болды ма? Болмаған шығар. Осы норманы жазған маманды екі-үш айға ауылға жіберсе, тауық пен сиырдың айырмашылығын түсінетін еді. Қалай ойлайсыз, министр мырза?» – деп шүйілді Мәжіліс спикері. Нығматуллинге енді министрліктегі шенеуніктерге сиырдың төрт аяғы, екі мүйізі, ал тауықтың қос қанаты болатынын түсіндіру ғана қалған секілді.

Шын мәнінде малдан экологияға келер зиян шамалы. Оның тезегі таптырмас тынайтықш. Химиялық тынайтықштың орнына пайдалануға болады. Одан да ауаны аяусыз ластап жатқан «Арселор Миттал Теміртау» сияқты алпауыт кәсіпорындарға айыппұл салып, жұмыстарын жөнге келтірмей ме?..

МЕДИА АЛЪЯНСҚА ЖАҢА БАСШЫ КЕЛДІ

Белгілі журналист, ҚР Парламенті Сенатының депутаты Нұртөре Жүсіп Қазақстан Медиа альянсының Басқарма төрағасы болып сайланды.

Бұрынғы жетекші Арманжан Байтасов бұл қызметті үш жыл атқарды. Жиналысқа қатысқан құрылтайшылар Арманжан Байтасовтың бастамасымен дауыс беруге қатысты. Қалыс басқарған Михаил Дорофеевтен қалған ҚМА жаңа Басқарма төрағасының кандидатурасын қолдап дауыс берді. Нұртөре Жүсіп 2017 жылдан бастап Қазақстан Республикасы Президентінің жанындағы Қоғамдық сананы жаңғырту бағдарламасын іске асыру жөніндегі ұлттық комиссияның мүшесі. Еңбек жолын Павлодар облыстық «Сарыарқа самалы» газетінде бастады. 1990-1996 жылдары – «Егемен Қазақстан» республикалық газетінің аға

тілшісі, бас редакторының экономикалық мәселелер жөніндегі орынбасары. 1996-2002 жылдары – «Жас Алаш», «Ақ жол Қазақстан», «Егемен Қазақстан», «Астана ақшамы» газеттерінің бас редакторы. 2008-2019 жылдары – «AIQYN» республикалық қоғамдық-саяси күнделікті газетінің бас редакторы қызметін атқарды. 2019 жылы 12 тамызда ҚР Президентінің Жарлығымен Қазақстан Республикасы Парламенті Сенатының депутаты болып тағайындалды.

САЙЛАУҒА ДАЙЫНДЫҚ ЖҮРІП ЖАТЫР

Мәжіліс пен мәслихат депутаттарын сайлаушылардың тізімі қайтадан жаңартылды. Орталық сайлау комиссиясы сайлауға қатысатындар тізімін үй-үйді жағалап жасамайды, ол мемлекеттік жеке тұлғалар мәліметтері базасынан алына-тын болды.

ҚР Орталық сайлау комиссиясының мүшесі Ерлан Дауылбаевтың айтуынша, жеке тұлғалар деректері базасы бойынша онлайн жұмыс жүргізілуде. Сағат сайын өзгерістер енгізіліп, қазірден бастап сайлау тізімдері мұқият қаралып, сайлау күніне 20 күн қалғанда жергілікті атқарушы органдар сайлау тізімдерін

тапсыруға тиісті. Сайлау комиссиясы мүшелерінің пікірінше, сайлаушылар тізімін күнделікті жаңарту бір азаматтың бірнеше рет тіркелуін болдырмайды. Егер уақытша тіркелген азаматтар тізімге енген болса, олар жергілікті атқарушы органдарға өтініш қалдыруы тиіс. Қол орталықтар да жұмыс істейді. Алдағы қаңтардағы сайлауда 11 миллион 820 мыңнан астам адам дауыс береді деп күтілуде. Олар – сайлау құқығы бар 18 жасқа толған, әрекетке қабілетті, бас бостандығынан айыру орындарында отырмаған азаматтар. Сонымен бірге, Мәжіліс және мәслихат сайлауына 51 елдегі қазақстандықтар қатыса алады.

ҚҰЛҒА КҮЛСЕҢ, АРТЫН КӨРСЕТЕДІ...

ЖАЛАУЫМЫЗДЫ ТАПТАҒАН ЖАЛАҢБҮТ БОРАТҚА ТЫЙЫМ САЛАР ЗАҢ ЖОҚ ПА?!

Керісінше, туымызды түгел халық насихаттап, қастерлеуге қарсы заңымыз бар!?

Кешегі Қазақстанның Туын қорлап жатқан жалаңбұт Борат – Саша Барон Коэн Ұлыбритания азаматы! Ал ағылшын мен Ресей тілінде ғана сөйлейтін, «Миыма операция жасамаса, Қазақ тілін үйрене алмаймын!» деп, парламентте мәлімдеген, Ана тілі – Мемлекеттік тілді үйренуге миы жетпейтінін өзі мойындаса да, екі рет министр болған Ұлыбританиядағы елшіміз Ерлан Ыдырысов не істеп жүр онда, осыған қарсы ең болмаса бір ауыз сөз айта алмаса?! Қазақстанның Сыртқы істер министрі қарсылық нота жолдамай не қарап отыр елдің ашу-ызасын тудырып қойып...
Бұл Бораттың Қазақстанды қорлап екінші рет кино түсіруі.

Қазыбек ИСА,
ҚР Президенті жанындағы
Ұлттық Кеңес мүшесі

Бірінші рет мазак қылғанда да біздің биліктен елге тән қарсылық болмады. Бораттың киносын көріп, оған қосыла ыржандаған биліктегі жауапты шенеуніктер әлі сол орындарында отыр сағыздарын шайнап...

«Құлдың бетіне күлсең, артын жалаңаштап көрсетеді» дегенді растап, Бароныңыз барын үстешіп тастап, Қазақ Туының үстінде тайрандап билеуде енді...

Міне, біздің бейшаралығымыз!

Әлеуметтік желі шулап кеткесін ҚР Сыртқы істер министрлігі «Борат-2» фильмінің шығуына байланысты түсініктеме беріпті:

«Борат-2 фильмі – коммерциялық жоба. Фильм авторлары ҚР билігінің ресми наразылығын арандатып, өз фильміне жақсы жарнама жасамак. Арандатушылық мақсатта Қазақстан халқы да, оның мемлекеттік рәміздері де мазакқа салынууда. Назарылық нота жолдау мағынасыз, өйткені оның адресаты жоқ. Неғұрлым дүрліктіре берсек, соғұрлым фильм авторлары пайда табады. Үлкен пайда табу – авторларды фильмді жалғастыруға итермелейді. Негізінде, фильмде нәсілшілдік пен ксенофобияның айқын формасы бар. Біздің азаматтарымыз ашық нәсілшіл шабуылдарға әділ наразы», – депті хабарламада. Әрине, мұндай әлсіз, шарасыз жауапқа ешкімнің қанағаттанбасы анық.

«Билік ресми наразылық жасаса, жарнамамен байып кетеді» деп жалауымызды қорлаттып отыра берейік онда. «Борат-3» фильмі Қазақстанның ресми наразылығының арқасындағы жарнамадан бау арқылы емес,

біздің биліктің үндемеуінен пайда болатыны анық. Бұған бәс тігуге болады.

ЖАЛАУЫМЫЗДЫ ТАПТАҒАН ЖАЛАҢБҮТ БОРАТҚА ТЫЙЫМ САЛАР ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚҰҚЫҚ, ЗАҢ ЖОҚ ПА СОНДА?!

Онда Саша Барон Коэннің отаны Ұлыбритания туы (туымызды таптыра атышулы Лондонда өтті) мен сол киноларды түсірген мемлекет АҚШ-тың туларын бізде таптайық, сондай фильм түсірейік қарымта ретінде! Сонда ғана тыйым салатын шығар жалау қорлағыш жалаңбұттарына екі ел?!.

Немесе Мемлекеттен еш қайран болмаса, жалаңбұт Боратты жалаңтөс батырымыз «Жабайы Арманға» тапсырайық. Өзі де сазайын беремін деп сайланып отыр екен ғой ана жақта...

БІЗДЕ КЕРІСІНШЕ, ТУЫМЫЗДЫ ҚАСТЕРЛЕУГЕ ҚАРСЫ ЗАҢЫМЫЗ БА! ТІЛІН БІЛМЕЙТІНДЕР ТУДЫҢ ҚАДІРІН ҚАЙДАН БІЛСІН?!

Анау жылы Астанамызда терезесіне Қазақстан Туын іліп қойған азаматқа 400 мың теңге айыппұл салынғаны әлеуметтік желіде шуға айналғаны белгілі.

2017 жылы қазан айының соңында Қызылорда қаласында да қалалық ІІБ жергілікті полиция қызметі бастығының қаулысына сәйкес Сұлтан Тұмашиновқа Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің (ӘҚБТК) 458-бабының 1-бөлігі бойынша, яғни «Қазақстан Республикасының Мемлекеттік

туын заңсыз қолданғаны үшін» 453 мың теңге айыппұл салған. Туды құрметтегені үшін алғыс алудың орнына үш ай бойы азапқа түсті азамат. Тіпті, Қызылорда қалалық сотының өзі әкімшілік жаза туралы қаулыны күшінде қалдырған. Тек 2018 жылы ақпан айында ғана әлеуметтік желі шулап, бұл іске Жоғары Сот араласқасын ғана Сұлтан жазадан аман қалады.

Міне, саған трагифарс!!!

Біздің заңның терезеге Ту іліп қойғандарға айыпақы төлеттіріп, жазалайтын бабы Қазақ Елінің қасиетті Туын қастер тұтуға қаскүнемдікпен қарсы жазылған секілді. Өйткені, Тәуелсіздік алғанымызға 30 жыл болса да, Қазақ Елінің заңдарын Қазақ тілін білмейтіндер бізді талай жыл отарлап келген Ресей тілінде жазады әлі?! Тілін білмеген адам Тудың қадірін қайдан білсін! Керісінше, жалауымызды жалпыхалықтық насихаттауға кері кесірін тигізетін заң бұл!

Белгілі қоғам белсендісі Оғыз Доған бауырымыздың Фейсбук парақшасындағы Ту туралы жазбасын «Қазақ үні» сайты жариялады:

– Түркияда туды іліп қою кез-келген жерде күә бола алатын әдеттегі көрініс. Әсіресе, ұлттық мейрамдарда әрбір ауыл мен қаладағы әрбір ғимарат, тіпті көліктерге дейін, түрік туының қызылына боялады. Ал, «Қазақстанда терезеге ту іліп қоюға заңмен тыйым салынған» дегенді естігенде сене алмай, таңғалғанмын! Осындай заң қандай логикаға сүйенеді? Біз әр қараған жерде көк туымызды көріп,

көрген сайын мақтанышқа бөленіп жүрсек, несі жаман? – деп жазды Оғыз Доған.

Иә, мемлекеттік туды құрметтеп, терезеге іліп қоюдан қандай заңсыздық көруге алады? Барлық елде бұл алғыс алатын патриоттық та, тек Қазақстанда «қарғыс» алатын заңсыздық! Күлесің бе, жылайсың ба бұған?!

Бұл бапты түзетіп, таза Қазақша жазу керек!

Осындай залалды заңға қарсылық, Борат салған лаңға қарсылық ретінде ертең бәріміз тереземізге қасиетті Көк туымызды қастерлеп іліп қояйық, ағайындар!

Бораттың бұл мазағына қарсы шығып жатқан Мәжіліс депутаты Бекболат Тілеухан, дін қайраткері Қайрат Жолдыбайұлы, «Қазақ үні» ұлттық порталының Бас редакторы, ақын Азамат Тасқараұлы, фейсбуктағы Нағашыбай Қабылбек, Ләззат Кендебайқызы және т.б. көп рахмет айтамыз. Бекболат бауырымыз бұрын да «Борат» киносы алғаш шыққанда парламентте қарсылығын айқын білдіріп, дабыл қоқан еді. Бұл жолы қатан видео мәлімдеме жасады. Өте дұрыс, қуаттап, қолдаймыз! Тек видеоны Ресей тілінде емес, Борат қарсы шығып жатқан Қазақ Елінің тілінде жасау керек еді. Өйткені, БҰҰ-ның алты тілінің бірі болса да, Борат орысша білмейді және оған бізге дәрі Ресей тілінде түкке де керегі жоқ. Екіншіден, біздің өзіміздің мемлекеттік тілімізде емес, шет тілінде сөйлеп жатқанымыз анау жақтағы Бораттың тағы бір кино түсіруіне, мынау жақтағы «Қазақтардың өз тілі жоқ» деп жүрген Жириновскийлердің тағы да бір Байрақ калыбына себеп болмаса екен дейміз...

Бір өкініштісі, осы Туымыздың, Еліміздің намысын қорғап, Боратқа қарсы шығушы атпал азаматтарымыздың өзін кінәлаушылар да табылууда... «Боратқа қарсы шыққанша, әділетсіз билікке неге қаршы шықпайсындар?», «Алдымен Боратқа емес, өзіміздегі жемқорлыққа батқан билікті айыптайық»-деп, өлшемді кел-

месе де, бір кебісті екінші кебіске сұғып, сусылдап жатқан сыншысымақтардың «өкімдері» өріп жүр. Сонда «біздің еліміздегі билік әділетсіз, жемқор екен, оған қарсы түк қыла алмай отыр екенбіз» деп, қасиетті Туымызды қорлап жатқан сайқымазаққа да үндемей отыруымыз керек деген не сорлылық?! Бұл не деген бейшаралық пиғыл?! Отыз жылда бір де бір істе, тіпті ұлттық мүддені қорғауда да басы бірікпейтін қандай қорқынышты күйге түскенбіз?!

Екі ғасыр бұрын жыр сүлейі Сүйінбай ақын айтқандай:

**Бөрілі найза ұстаса,
Түйремей кеткен жан емен!
Бөрілі байрақ құласа,
Күйремей кеткен жан емен!
Бөрі басы – ұраным,
Бөрілі менің байрағым!
Байрағымды көргенде,
Қозып кетер қайдағым?! –**

дегендегі қайнап кететін қазақы кан мен қайсар рух қайда?!

Әлде сол байрағымызға сыймаған бөрі басымен кетті ме барлығы?!

Өзге елдерде жемқорлық жоқ, бәрі тамаша деп кім айтты?! Өзбекстанда ел байрағын қорлағанға қарсы шыққандарға қарсы сөйлеп көрші? Боратыңмен қосып, борбайынды сындырсын...

Біз секілді Тәуелсіз ел емес, автономиялық Шешен Республикасының туын қорлап көрсінші, Боратың үйіне жете алмай желкесі қиылар еді... Тіпті, президент Рамзан Қадировтың өзі жіберетін шығар жазалаушыларды...

Иә, рас, жалаңаш Борат біраз нәрсені жалаңаштап кетті. Ол біздің биліктің сыртқа саясатта, халықаралық аренада қауқарсыз, қолынан түк келмейтінін көрсетті!

Батыр бабаларымыздың қаны мен қайратының арқасында келген Қазақтың қасиетті байрағын ешкімге, еш елге қорлатпауға тиіспіз!

Ол біздің Елдігімізді, Ерлігімізді білдіреді!

Көк Туымыз көгімізде мәңгі желбіреп, биіктей берей!

ЭТО УДАР В СПИНУ: ВЕРНУТЬ ВЫПЛАТЫ МЕДИКАМ С COVID!

ДЕПУТАТЫ «АК ЖОЛА» ПОТРЕБОВАЛИ ПРОДОЛЖИТЬ ВЫПЛАТЫ МЕДИКАМ, ЗАРАЗИВШИМСЯ КОРОНАВИРУСОМ.

ДЕПУТАТСКИЙ ЗАПРОС ПРЕМЬЕР-МИНИСТРУ РК МАМИНУ А. У.

Уважаемый Аскар Узақпаевич!

21 октября т.г. Министерство здравоохранения заявило об отмене выплат медработникам, заболевшим COVID-19.

Как заявил вице-министр Марат Шоранов, цитирую: «Это не страховой случай, это была одновременная выплата за риск, действовавшая на период ЧП и карантина. Сейчас стационары не перегружены, риск летального исхода среди медиков сведен к нулю» – цитата окончена.

В случае же, если заражения врачей и медсестёр всё-таки произойдут, то Минздрав предлагает рассмотреть меры их поддержки за счет профсоюзов и местных исполнительных органов.

Между тем, ровно за две недели до этого решения Минздрава, Президент К.Токаев на совещании по подготовке ко второй волне пандемии коронавируса поручил немедленно выплатить медицинским работникам надбавки, не создавая «игры с цифрами» и бюрократические препоны, так как медики – это наш главный ресурс, и они не должны выпрашивать свои деньги.

Несколькими днями ранее, на расширенном заседании наших коллег, депутаты подвергли жёсткой критике многочисленные факты срыва положенных выплат медработникам из-за бюрократии чиновников.

К нам, депутатам фракции «Ак жол», также поступают многочисленные жалобы врачей из разных регионов о волоките и унижительных хождениях по кабинетам тех самых людей в белых халатах, которые в самый тяжёлый период месяцами не видели свои семьи, боролись за жизни других людей и пострадали в этой борьбе.

И вот, получается, «ответ» минздрава на поручения Президента и возмущение общества. Причём в тот самый момент, когда весь мир накрыла очередная волна пандемии, в отдельных европейских странах количество заболевших в день превышает 40 тысяч человек, в соседней России ежедневно заражаются около 17-18 тысяч, а умирают более 300 человек. В самом Казахстане ситуация безусловно

лучше, но тенденция роста заражений также налицо.

На этом фоне тем более важно было бы напротив показать медикам, стоящим на передовых войн с коронавирусом, что государство заботится о них и поддержит в трудную минуту.

Вместо этого чиновники наносят удар в спину этих честных людей, многие из которых задумаются, нужны ли такому государству их жертвы, их героизм и милосердие к больным.

Кто проявит милосердие к ним самим, депутаты милосердия?

Так как вице-министр переложил ответственность за отменённые выплаты на местные бюджеты и профсоюзы самих медработников, мы попытались выяснить возможности этих инстанций. Напомним, что ранее медикам, заболевшим на рабочем месте, полагалась выплата в 2 миллиона тенге, в случае смерти их семьям выплачивали 10 миллионов тенге.

Теперь же на наши вопросы получены ответы, что профсоюзы в указанных случаях могут выплатить не более 3 месячных окладов в качестве лечебного пособия. В случае длительного лечения всей семьи (а заражения так и происходят), этих денег может не хватить даже на медикаменты и питание.

А в местных бюджетах вообще нет такой статьи расходов, следовательно, и выплат не предусмотрено.

Депутатская фракция «Ак жол» выражает своё возмущение подобным отношением к самопожертвованию

наших медиков, как и вольным обращением чиновников к собственным решениям.

Получается, минздрав настоящий хозяин своего слова: захотел – дал слово, захотел – забрал.

Но ведь если риски заражения «сведены к нулю», как сказал вице-министр, то и нечего опасаться затрат бюджета. Гораздо дороже обойдутся репутационные издержки государства от такого решения.

Мы убедительно просим Правительство повторно рассмотреть данный вопрос и сохранить указанные выплаты.

В противном случае может оказаться так, что в нужный, критический момент будет некому спасать наших граждан.

А такая ситуация нехватки врачей и медработников уже была в июне-июле, когда пара-тройка медсестёр днём и ночью бегали между койками и ставили системы и кислородные аппараты десяткам больных.

Как-то мы быстро забыли, как тогда бросали в бой студентов и волонтеров помогать оставшимся врачам.

Не кусать бы локти уже в декабре-январе, когда все ожидают разгар пандемии.

Давайте вовремя ценить своих людей.

С уважением,
депутаты фракции
ДПК «Ак жол»

ПАРТИЯ «АК ЖОЛ» ЗАЯВИЛА О СВОЁМ УЧАСТИИ В ВЫБОРАХ

Партия «Ак жол» призвала избирательные органы, коллег из других партий и избирателей к проведению честных и открытых выборов – заявление Президиума ЦС.

Заявление Президиума Центрального Совета Демократической партии Казахстана «Ак жол» по поводу Указа Президента страны о назначении выборов депутатов маслихатов и Мажилиса по партийным спискам

Как известно, 21 октября 2020 года Президент Республики Казахстан К.К.Токаев подписал Указ о назначении выборов депутатов маслихатов и Мажилиса.

Демократическая партия «Ак жол» приветствует и поддерживает это решение.

ДПК «Ак жол» отмечает, что выборы депутатов маслихатов и Мажилиса состоятся в конституционные сроки, партийные списки кандидатов от политических партий будут сформированы в соответствии с новыми поправками в Закон Республики Казахстан «О выборах в Республике Казахстан» с соблюдением 30% квоты по включению в списки женщин и молодежи.

Проведение выборов в маслихаты и Мажилис Парламента в единые сроки позволит оптимизировать организационные и финансовые ресурсы государства, что немаловажно в условиях нынешней экономической ситуации.

Демократическая партия «Ак жол», как одна из ведущих политических организаций Казахстана, заявляет о своём участии в указанных выборах.

Мы участвовали во всех парламентских выборах с момента своего создания. В 2004 году ДПК «Ак жол» набрала 12% голосов по партийным спискам, а с 2012 года постоянно формирует парламентскую фракцию в Мажилисе Парламента РК.

Демократическая партия «Ак жол» и впредь будет служить национальным интересам Казахстана, внедрению парламентских институтов, развитию рыночной экономики и борьбе с коррупцией.

Мы также отмечаем сложность сегодняшнего периода в связи с сохраняющейся угрозой новой волны пандемии и иных внешних вызовов. Призываем избирательные органы, коллег из других партий и избирателей соблюдать все необходимые меры безопасности при проведении предвыборных мероприятий, а также к проведению честных и открытых выборов.

Азат ПЕРУАШЕВ:

НАЦБАНК ОТВЕТИЛ НА МОЕ ВОЗМУЩЕНИЕ, НО ЛУЧШЕ БЫ ОН ЭТОГО НЕ ДЕЛАЛ...

Нацбанк ответил на мое возмущение. Но лучше бы он этого не делал. Не знаю, кто готовил этот ответ, но за напускающими тумана фразами о том, что «процентная ставка – это рыночный инструмент», который «формируется под влиянием множества факторов» и т.д., явно читается попытка спрятать собственную роль Нацбанка в ставке НБ и есть один из ключевых факторов, определяющих процентные ставки БВУ.

«сегодня средняя ставка по кредитам субъектов МСБ составляет порядка 15%», более того, она предложила «для обеспечения breadth of охвата заемщиков, максимальную ставку по субсидируемым кредитам предлагается установить в размере не менее 20%»

(https://www.inform.kz/ru/poslanie-prezidenta-kak-budet-subsidirovat-sya-biznes_a3689816).

Уважаемые регуляторы, разберитесь между собой, плз. Все-таки 11,9% или 15%, а тем более 20% – не одно и то же.

И если уж отвечаете, то от-

вечайте на наши вопросы, а не то, что удобно вам самим.

Но главный вопрос даже не в этом, а в том, что существующая денежно-кредитная система пренежно-кредитная система – кризисный характер и неадекватная реальная платёжеспособности населения и МСБ.

Без изменения этой политики, защиты и поддержания платёжеспособности граждан и бизнеса, проблема банального «стрять с долгов» будет обостряться снова и снова, развращая заемщиков и подрывая основы правильных финансовых отношений.

И что же конкретно отвечает НБ? «За август 2020 г. средневзвешенная процентная ставка по кредитам в тенге юрлицам составила 11,9%».

Прямо как «средняя температура по больнице», честное слово.

Между тем, мы в своём за-

просе говорили о необходимости снижения процентов по кредитам не юрлицам, а именно МСБ.

А вот здесь, как заявила глава агентства по регулированию финансового рынка Мадина Абилкасымова на заседании правительства 2 сентября т.г.,

Соңғы кезде Қазақстанның әлеуметтік-саяси өмірінде өзгерістерге толы үдерістер жүріп, қоғамдық сананның жаңа сатыға көтерілгені айқын байқалуда. Соның ішінде ең маңыздысы – алда өтетін ҚР Парламенті мен жергілікті мәслихаттар сайлауы болып табылады. Бұл үдеріске қоғамымыздың барлық саяси партиялары мен қоғамдық ұйымдары бар күшін салып, дайындалу үстінде. Осы орайда «Ақ жол» Қазақстан демократиялық партиясының қоғам дамуына қатысты мақсат-міндеттерін, ұстанымдарын көпшілікке таныстыруды жөн көріп отырмыз.

ҚОҒАМ ДАМУЫНЫҢ ӨРКЕНИЕТ ПЕН ЗАҢДЫ ЖОЛЫН ТАҢДАҒАН ПАРТИЯ

«Ақ жол» ҚДП алға қойған міндеттердің ҚР Президенті Қ-Ж. К. Тоқаевтың Қазақстан қоғамын жаңғыруға бағытталған реформаларымен етене сабақтасып жатқанын атап өту керек. Әсіресе, биліктің өркениеттік жолмен ауысуы елімізде дамуында жаңа кезеңнің басталғанын әйгіледі. Ал, әрбір жасаған жаңа міндеттер мен жаңа құрылымдар бірге жүретіні ақиқат. Бұған дейінгі биліктің жоғарыдан төмен қарай орнаған қатаң жүйесі Қазақстан тәуелсіздігінің, нарықтық қатынастардың және жаңа ұлттық бірегейліктің қалыптасуы кезіндегі алғашқы кезеңде өз миссиясын орындап болды.

Жаңа кезеңге Қазақстан қалыптасқан мемлекет ретінде қадам басуы тиіс. Бұл дегеніміз биліктің бөлінуі, ел басқару жүйесінде неғұрлым «икемді» әдістерге бет бұру және осы үдерістерді жүзеге асыру барысында оған қоғамның тікелей қатысылап, бақылау орнату болып табылады. Соңдықтанды Президент Қ-Ж. Тоқаевтың Жолдауында бұл міндеттердің заңды түрде тренд ретінде қабылдануы да содан.

Осыған байланысты «Ақ жол» ҚДП белсенді түрде қоғамда қордаланған мәселелерді шешуге 2012 жылдан бері биліктің қолдауымен өз ой-пікірін өкімет пен мәжілісте алдында үзбей білдіріп тұрды. Әсіресе, COVID-19 пандемиясының орын алуына байланысты мемлекеттік басқару жүйесінде орын алған кемшіліктер мен қателіктерді анықтап, соларды түзетуге барынша жігерімен тырысуда. Солардың ішінде қоғамның жаппай кедейленуі, қоғамдық дамуға тұсау болып отырған жемқорлықтың етек алуы, әлеуметтік теңсіздіктің орнауы, экономика мен биліктегі монополия сияқты келеңсіз құбылыстар бар.

Әлемдік пандемияға байланысты жарты жылдан асып бара жатқан карантин жолдан бірқатар қиындықтар туғызған. Солардың ішінде күн-көріс жағдайы төмендеп, мұқтаж адамдар санының өсуі; кіші және орта бизнестің құлдырауы; бюджеттің жартылай желініп, қолды болуы халық арасында мемлекеттік институттарға деген сенімсіздік туырды. Шет аймақтарды айтпағанда, ұлкен мегаполистердің өзінде әдемі ғимараттардың сыртында көз бояушылық пен жастар үшін нақты перспективалардың жоқтығын бүкіл

ел байқап отыр. Сондықтан да, «Ақ жол» ҚДП биліктің халық алдында қадір-қасиетін қалпына келтіріп, оның сеніміне қайта ие болу үшін бұл келеңсіз құбылыстардың бәрін әшкерелеп, ешқандай ымырасыз олардан қоғамды тазарту қажет деп есептейді.

Бүгін қоғам аулдан үлкен өзгерістердің қажеттігі кұл тәртібінде түрганы айдан анық. Мәселе бұл өзгерістердің қай бағытта жүретінінде болып отыр. Өзгерістер саналы, жүйелі түрде өте ме, әлде стихиялы түрде, амалсыз мәжбүрленгендей бола ма?

«Ақ жол» ҚДП-ның пікірі бойынша бүгінгі қоғам моделінің одан әрі дамуы үшін бір-ақ жол бар. Ол – әлеуметтік-экономикалық және саяси реформаларды терең және жүйелі түрде жүргізу. Мемлекет сондай реформаларды іске асыру жоспарын неғұрлым тез қабылдаса, соғұрлым қоғам үшін оның ауыртпалығы аз болады. Өйтпеген жағдайда бізді Белоруссияда, оның алдында Украинада орындау ағған сенарийлер күтіп тұруы әбден мүмкін. Соған қарағанда ел тұрақтылығының басты кепілі күш қолдануда емес, халықтың өз мемлекетіне деген адалдығы мен сенімі болмақ.

Сол үшін «Ақ жол» ҚДП елде президент пен сенаттың арасында өз пікірін өкімет пен мәжілісте алдында үзбей білдіріп тұрды. Әсіресе, COVID-19 пандемиясының орын алуына байланысты мемлекеттік басқару жүйесінде орын алған кемшіліктер мен қателіктерді анықтап, соларды түзетуге барынша жігерімен тырысуда. Солардың ішінде қоғамның жаппай кедейленуі, қоғамдық дамуға тұсау болып отырған жемқорлықтың етек алуы, әлеуметтік теңсіздіктің орнауы, экономика мен биліктегі монополия сияқты келеңсіз құбылыстар бар.

Сонымен қатар 2012-2016 жылдары ҚР Мәжілісінде «Ақ жол» фракциясының депутаттары үкіметпен терезесі тең құқықты диалог жасауға және мәжілісте пікірталастың көп партиялы ұстанымдарын орнатуға тырысуда. Сегіз жылдық пікірталастан соң бұл ұстанымдардың кейбір қағидалары партия ұсырған «Парламенттік оппозиция туралы» Заңда іске асқанын атап өту қажет.

2017 жылы конституциялық реформа барысында «Ақ жол» ҚДП мәжіліс пен сенатты қосып, бір палаталық парламентке көшу туралы бастама көтерген еді. Өйткені, қос палаталық парламент Қазақстан сияқты унитарлы мемлекет үшін емес, федералды мемлекеттерге тән институт болып табылады. Сондықтан да

парламенттік жүйеге көшу мәселесі бір фракцияның ұсынысы ретінде қалмай, бүкіл мемлекеттің саналы таңдауы болу қажет.

Конституцияға сәйкес президент барлық билік тармақтарының өзара байланысының кепілі болып табылады. Бұл президент парламент пен өкімет сүй бірдей болуы керек деген сөз. Осыған байланысты «Ақ жол» партиясының пікірі бойынша өкімет құрамын мемлекет басшысы емес, парламенттік сайлауда жеңіске жеткен партия қалыптастырғаны жөн. Ол өкімет құрамын президенттің бекітуіне ұсынып, өзі құрған өкіметтің барлық жетістіктері мен қателіктері үшін жауап беруі тиіс.

Сонымен қатар, «Ақ жол» ҚДП тағайындалған өкімет өзінің іс-қимылы мен шешуге тиісті мәселелердің ресми бағдарламасын парламент алдында қорғауға міндетті деп санайды. Сонда ғана қоғам министрліктердің жұмысын бюджетті формалды түрде игергені бойынша емес, нақты берген уәделерін қалай орындағанына қарай бағалайтын болады.

Сол сияқты «Ақ жол» ҚДП қала әкімдері де әртүрлі партия мен қоғамдық ұйымдар өкілдерінің арасынан тұрғындардың тікелей сайлауы арқылы анықталуы қажет деп санайды. Бұл жөнінде Президент Қ-Ж. К. Тоқаевтың 2021 жылы ауыл әкімдерін сайлау туралы мәлімдемесі осы бағытта үлкен қадам болмақ. Дегенмен, мұндай мәселе бойынша бюрократиялық аппараттың табанды қарсылығы болатынына қарамастан, «Ақ жол» ҚДП бұл қадамды одан әрі қалалар деңгейіне дейін жеткізу өте маңызды деп біледі.

Жалпы бюрократияның күші оның көптігінде және ақылға сыймайтын шектен тыс шыққан ықпалында. Мысалы, экономикалық ынтымақтастық пен даму ұйымының (ОЭСР) мәліметі бойынша Қазақстанда жұмыспен қамтылған халықтың арасында чыновниктердің үлесі ең жоғары. Бізде ол көрсеткіш 21%-ға жетсе, Австрияда – 8, Оңтүстік Кореяда – 6,5. Жапонияда 100 мың тұрғынға 7 мемлекеттік қызметкер келсе, бізде – 550-ден асады. Мұндай жағдайда кімнің кімге қызмет етіп жатқаны да белгісіз.

Осы мәселеге байланысты «Ақ жол» демократиялық партиясы 2017 жылдан бері мемлекеттік менеджерлер мен чиновниктердің санын

қысқарту жөнінде талай рет ұсыныс жасаған болатын. Чиновниктер санында жүрген осындай сауатты адамдардың жеке экономика немесе жеке өндіріс саласында жұмыс істесе елімізге көбірек пайда әкелер еді. Чиновниктердің санын қысқартуды тиіп-қашты емес, 3-5 есеге дейін азайту қажет.

Сонымен бір мезгілде «Ақ жол» ҚДП парламент пен мәслихаттардың бақылау функцияларын арттыру керек деп есептейді. Ең алдымен, оларға азаматтық құқықтар мен бостандықтардың бұзылуы, биліктегі сыбайлас жемқорлық фактілері мен адамдардың қаза болуы сияқты қоғамдық өмірде сілкініс тудырған оқиғаларды тексеру үшін парламенттік тергеу құқығы берілуі қажет.

Тағы бір мәселе, қандай да бір міндеттерді шешу үшін мемлекеттің мүмкіндіктері бюджетпен анықталатыны белгілі. Алайда біздің елде мемлекеттік қаражаттың едәуір бөлігі бюджеттен тыс және өңірмен жасырын түрде жұмсалатыны белгілі нәрсе. Дәл сол тұста жүйелі құқық бұзушылыққа, сыбайлас жемқорлыққа көп мүмкіндік туып отыр. Сондықтан да «Ақ жол» партиясының пікірінше бірінші кезектегі міндет – барлық мемлекеттік қаржыны парламенттің бақылауына қайтару болып табылады.

Біріншіден, бұл ұлттық компаниялармен мемлекеттік кәсіпорындардың бюджетін бақылауға алу деген сөз. Олардың көбінің қызметі үнемі қаржы құйылып тұрмаса тиімсіз. Оның үстіне олар тіпті шетелдерден өз бетімен қарыз алуды әдетке айналдырған. Мысалы, «СК-Фармация» немесе Алматы әлеуметтік-кәсіпкерлік корпорациясы (СПК) мемлекеттік бюджет арқылы қаржыланатындықтан жұмыс барысында кеткен шығындар мен нәтижелері туралы парламент алдында есеп беруі тиіс емес пе?!

Осыған байланысты, «Ақ жол» демократиялық партиясы мемлекеттік органдар мен мемлекеттік кәсіпорындардың шетелдерден шексіз қарыз алуын тоқтату қажет деп санайды. Бұл кредиттердің едәуір бөлігі қайдағы бір шетелдік консультанттардың жұмысын төлеуге жұмсалып, барлық Қазақстан азаматтарының есебінен жабылып отыр.

Сыртқы қарызды санаса, адам шошырлық! Біүгінгі күні, ҚР шетелдік

несие берушілерге ішкі жалпы өнімнің 90% құрайтын 158 млрд. доллар қарыз. Бұл дегеніміз жаңа туған сәбиден еңкейген қартқа дейін әрбір қазақстандық шетелге 9 мың доллар қарыз деген сөз.

Екіншіден, азаматтар мен бизнестің әртүрлі «жинақтаушы», «сақтандыру» немесе «мүшелік жарналар» деп аталатын барлық міндетті төлемдері іс жүзінде қосымша салық түріне айналып кетті. Егер міндетті әлеуметтік және медициналық сақтандыру қорының қаражатын заңды пайдалану, ЕНПФ-нің тиімсіз жұмысының әшкере болуын ескерсек, онда осы қорларды басқару жұмысы да, олардың шығыны мен сыйақылары да парламенттің бақылауында болып, ашық талқылаудан өтуі тиіс.

Үшіншіден, мемлекеттік бюджет – бәрінің көз тігіп отырған саласы. Демократиялық елдердің дәстүрі бойынша бюджеттің жұмсалыуына бақылап отыру парламенттік оппозицияның еншісінде. Бұл қисынды да. Өйткені билеуші партия бюджетті басқарғанымен, оның дұрыс болуы мен мақсатты пайдалануын қадағалау үнемі қарсыластардың назарында болуы тиіс.

Биыл Президенттің бастамасымен «Ақ жол» ҚДП жоғарыда айтылған «Парламенттік оппозиция туралы» Заңның қабылдануына мұрындық болды. Осы Заңның арқасында «Ақ жол» және басқа фракцияның депутаттарына сөз бермеу, заңдарға ұсынған түзетулерге үкіметтің қатаң цензурасын орнату тәжірибесі тоқтатылды. Ендігі мәселе осы платформаның негізінде біртүрлі биліктің қазына тепе-теңдікті сақтайтын, кер келген асыра сінуді болдырмайтын толық қанды жүйені қалыптастыру үшін парламенттегі депутаттарға жаңа өкілеттіктер берілуі қажет.

Сонымен қатар, үкіметтің қанша қарсылық көрсеткеніне қарамастан, сайлаушылардың қажетін өтеу үшін парламентте қаражат бөлу құқығының болуы өте маңызды. Осы мәселеге қатысты Президент Қ.Тоқаев өз Жолдауында: «қаражатты жұмсауға қатысты мәслихаттардың пікірі еленбейді», ал жергілікті мәселелер «ондаған жылдар бойы шешімін таппай келеді», – деп айтуы бекер емес.

Егер парламентте сайлаушылардың тапсырмаларын орындау үшін тікелей қаржыландыру өкілеттігі болса, онда бүгін Қазақстандық қоғамда көп балалы отбасына, тұрғын үй тапшылығына қатысты мәселелер асқынбай, ал қолынан іс келетін жастар шетелге кетпес еді. Бүгін жағдайды түзеу үшін «Ақ жол» фракциясы нақты бастамалар көтеруде.

«Ақ жол» демократиялық партиясы парламентке қоғамдық маңызы бар сайлаушылардың тапсырмаларын орындау үшін бюджеттен аз болса да нақты (1%) үлес бекітуді ұсынып отыр. Өйткені, теміржол өткелінен көше жүргіншілер көпірін салу немесе көпмәже асфальт төсеу мемлекеттік компанияларға миллиондаған сыйақы төлеу үшін ақаша бөлуден әлде қайда маңызды.

Жалпы «Ақ жол» ҚДП-ның таңдауы – бұл мемлекет пен қоғам арасындағы қатынастарда еуропалық ұстанымдарды жетістікпен түрде ашық саяси мәдениетті қалыптастыру болып табылады. Бұған парламент пен мәслихатқа қоғамға жан аштын шынайы өкілдерді сайлап, олардың қолына біз қазір сөз еткен өкілеттіктер мен мүмкіндіктерді берген жағдайда ғана қол жеткізуге болады.

**Арман ЖҰМАДИЛ,
«Ақ жол» ҚДП Алматы қалалық филиалы төрағасының орынбасары**

МЕМЛЕКЕТТІК ОРГАНДАРДА МЕМЛЕКЕТТІК ТІЛГЕ ҚАТЫСТЫ ТАЛАП ҚОЙЫЛУ КЕРЕК

Құрметті
Қасым-Жомарт Кемелұлы!
Құрметті әріптестер!

Ең әуелі осындай маңызды жиында маған сөз бергендеріңізге ерекше ризашылығымды білдіремін!

Бұған дейін Ұлттық кеңес мүшелері экономикалық, саяси, әлеуметтік бағыттарды қамтыған 3 топтан тұрса, бүгінде бәріміз үшін өте маңызды мәселелер көтерілетін осындай керемет төртінші топтың құрылғаны құптарлық іс. Осы топты жүйелеп, мүдделес азаматтармен іс атқаруға мүмкіндік берген Ұлттық Кеңес хатшылығына алғыс айтамыз. Себебі, рухани тұрғыдан да, мәдени жағымыздан да жаңғыру бүгінгі таңда аса маңызды.

Ұлттық кеңестің рухани-мәдени тобының мүшелері Қайрат Жолдыбай, Дәурен Қуат, Ауыл Мұқибек, Бақытбек Смағұл, Қазыбек Иса, Бекболат Тілеухан, Шыңғыс Мұқан, Максим Рожин, Өркен Кенжебек бірнеше рет өзара онлайн, оффлайн кездесулер мен талқылаулар өткізіп, өз ұсыныстарымызды ортаға салдық. Ақылдаса келе мына мәселелерге тоқталуды жөн санадық.

Құрметті Президент мырза!

Сіз биылғы жылдың 1 қыркүйегінде Қазақстан халқына жариялаған «Жаңа жағдайдағы Қазақстан: іс-қимыл кезеңі» атты жолдауыңызда бұрынғы жолдауларыңыздан еліміздің өткені мен бүгінін саралай отырып, болашағына бағдар түзейтін «Ұлттың жаңа болмысы» деген мәселеге арнайы тоқтап, үлкен бір тарау арнадыңыз. Сол Жолдауда айтылған ойларыңыз біз үшін жаңа күн тәртібін анықтады. Осы орайда, мемлекеттік тілдің қолдану аясы туралы бірқатар ойларды ұсынғымыз келеді.

Соның ішінде, назарымызды мемлекеттік тілдің интернеттегі репрезентациясына аударсақ деймін. Кейбір мемлекеттік органдар мен квазимемлекеттік компаниялар интернет сайттарының қазақша нұсқаларына басымдық бермейтінін, тіпті әлеуметтік желілердегі парақшаларында да қазақша жазуға келгенде құлықты емес екенін көп байқап жүрміз. Кейбір мемлекеттік органдардың домендік атауы мемлекеттік тілде жазылмаған. Одан басқа, еліміздегі әртүрлі ірі халықаралық және жергілікті компаниялардың интернет сайттарынан да, әлеуметтік желілердегі парақшаларында да

ҚР Президенті Қасым-Жомарт Тоқаевтың қатысуымен Ұлттық кеңестің төртінші отырысы өтті. Кеңес отырысы аясында белгілі журналист Асхат Садырбай мемлекеттік органдарда мемлекеттік тілге жеткілікті көңіл бөлінбейтінін атап өтті. Ұлттық кеңес мүшесінің жиында сөйлеген сөзінің толық нұсқасын оқырман назарына ұсынамыз.

мемлекеттік тілге жеткілікті көңіл бөлінбегенін аңғаруға болады.

Бүгінгі таңда бәріміз интернетке, әртүрлі ақпараттық технологияларға, гаджеттерге тәуелді екенімізді ескерсек, бұл ерекше көңіл бөлетін жағдай екені анық. Бұл мәселені интернетте «Qazaqsha Jaz» жастар қозғалысының да көтеріп, белсенділік танытып жүргенін атағым келеді.

Сондықтан, интернеттегі тіл мәселесіне көңіл бөлініп, мемлекеттік тілге қатысты талап қойылып, әлгі сайттар мемлекеттік тілде де жұмыс істесе тілдің қолдану аясы әлдеқайда кеңейіп, ана тіліміздің дамуына үлкен оң әсерін берер еді.

Екіншіден, тарихи-мәдени мұралардың бірыңғай комплексі мәселесіне тоқталсақ деймін. Өйткені, бізде көне ескерткіштердің бір стандартқа бағындырылған мәліметтік базасы жасақталмаған. Мысалы, петроглифтерді алайық. Алматының түбіндегі әйгілі Таңбалыда нақты қаншама петроглиф бар? Ілгеріде қаншасы тізімделді, бүгінде соның нешесі сақталып қалды, қандай суреттерден айрылды? Нақты жауап жоқ. Сондықтан, мәдени-тарихи мұраларымыздың, керек болса, ғарыш арқылы зерттеп, түгендеп, көшіріп, бірыңғай мәліметтік базасы мен каталогын жасауымыз керек. Тарихи-мәдени ескерткіштер мемлекет пен жергілікті әкімшілік тарапынан қатаң бақылауға алынып, қорғалуы керек деп ойлаймыз.

Үшіншіден, көптеген ұлттық

табиғи парктерімізді, көрікті мекендерімізді басып қалған қоқысты көргенде, көлігімен Көбейтұздың ортасына дейін кіріп ластап жатқан азаматтардың әрекетін байқағанда экологиялық мәдениеттің өзектілігін айту парыз. Кеңес Одағы кезінде әр қалада оқушылар мен жасөспірімдерді табиғатты сүйуге, жануарларды аялауға, топырақтың қарашірігін қалай сақтау керек дегеннен бастап ағаш егуге дейін үйрететін жас натуралистер стансасы болған екен. Қазір бұл жүйе тек Ақсу, Лисаков, Текелі секілді шағын қалаларда ғана сақталып қалған.

Құрметті Қасым-Жомарт Кемелұлы, сіз тапсырған экологиялық сауатты осы базада дамытсақ, орынды болар еді. Бұған қоса осы арқылы қоқысты сүргізпәуді, үнемді өмір сүру ережелерін де кеңінен насихаттау қажет.

Төртіншіден, мүмкіндігі шектеулі жандар мәселесі. Бұл мәселе 700 мыңға жуық азаматтарымыздың күнделікті үлкен проблемасы. Мүмкіндігі шектеулі жандар күнделікті өмірде жүздеген кедергілерге тап болады. Бізге олардың мәселесімен айналысатын арнайы орган қажет немесе бір жүйелі жоспар қажет сияқты. Қарапайым мысал, мемлекеттік қызметті алғысы келетін кез келген мүмкіндігі шектеулі жан, әсіресе зағип жандар Egov порталына кіріп көптеген кедергілерге тап болады. Әсіресе, қазір пандемия жағдайы кезінде осындай жағдайлар орын

алды. Егер біз халық үшін қызмет етсек, сол халықтың бір бөлігі саналатын мүмкіндігі шектеулі жандарды да ескеруіміз қажет.

Бесіншіден, жастармен жұмыста жаңа серпін керек. Жастармен кездесу үшін аймақтарға барғанда жиі ұшырасатын тағы бір үлкен проблема – білімді, интеллектуалды, шығармашыл жастардың жиналатын, креативті идеяларын дамытуға мүмкіндік беретін клубтар, коворкинг орталықтар, қоғамдық орындардың жоқтығы.

Бұл проблема аймақтар түгілі, тіпті ірі мегаполистерде де әлі шешімін тапқан жоқ. Білімді жастардың ортасын қалыптастыру үшін оларға бас қосатын жер, жиналатын орта қажет. Ауыл-аймақтарды аралап жүріп байқағанымыз, әр ауылдан кем дегенде бір мейрамхана, тойхана ғимараты болады. Ал, білім қуған, ғылымға қызыққан жастарға арналған орталық табу қиын. Тіпті, көп ауылдарда кітапхана да жоқ. Болса да, ол кітапханаларға өте ескі ғимараттар берілген. Кітапханаларға ерекше көңіл бөліп, жастарды кітап оқуға бағыттауға көбірек көңіл бөлінсе. Біліміміз әлемдік, тәрбиесіміз ұлттық болуы керек. Сосын, студенттер мен жастардың біздің елде кеңінен танылған бокс пен күрестен басқа спорт түрлеріне қолжетімділігі өзекті мәселелердің бірі.

Біздің жоғары оқу орындары студенттердің түрлі спорт түрлерімен айналысуына ешқандай жағдай жасамайды. Кейбір уни-

верситеттердің футбол және баскетбол ойнайтын ғана алаңдары болса, кейбіреулерінде мүлдем жоқ. Бар болса да үнемі жабық тұрады. Осы орайда, студенттерге спортпен айналысуға жағдай жасалса, еліміздегі барлық спорт федерациялары ЖОО-ымен меморандумға отырып, студенттерге жеңілдіктер мен қолдаулар қарастырса. Университеттерді жаттықтырушылармен қамтамасыз етсе деген тілек бар.

Биылғы жыл елімізде Волонтерлер жылы деп жарияланғанын білеміз. Бұл бізге волонтер деген кім, оның қоғамдағы рөлі, мақсаты мен миссиясы қандай екенін айқындап алуға және волонтерлікті кеңінен насихаттап, азаматтарды волонтер болуға үндеуге үлкен мүмкіндік берді.

Бүгінгі таңда замандастарымыздың арасында волонтерлікке, қайырымдылық шараларына ұйымдастыруға деген ықыластың артып жатқаны қуантады. Былтыр Арыс қаласында орын алған апат кезінде мен «Team Qazastan» ұйымы атынан бірнеше белсенді жастарды жаныма алып, зардап шеккендерге көмек көрсетуге аттандым. Волонтерлер штабын құрып, қиын сәтте елдің жанынан табылды. Арыстағы жағдайды естіген еліміздің өзге де аймақтары қарап қалған жоқ.

Дегенмен, волонтерларға кейде жүйелі координация мен коммуникация қажет. Уақыт жоғалтпас үшін біз және өзге де көптеген волонтерлер шарасыздан әлеуметтік желінің көмегіне жүгінді. Бұл тұрғыдан әлеуметтік желінің пайдасы тигенімен, ол жердегі ақпарат сүзгісінің жоқтығы, қауіпсіздігі көп кедергісін тигізеді.

Сондықтан, еліміздегі барлық волонтерлік ұйымдар мен топтардың, қайырымды, белсенді жандардың басын бір арнаға тоғыстыратын ортақ платформа аса қажет. Себебі, жалған ақпарат пен шынайы ақпараттың аражігін ажыратып алу үшін, қайырымдылықты жамылып айласын асырған әртүрлі алаяқтықтың алдын алуға үлкен көмегі тиер еді.

Міне біздің осындай бірқатар ұсыныстарымыз. Қалғанын бүгін жиналысымыздың екінші жартысында Президент әкімшілігі мен Үкімет басшылығының қатысумен өтетін жиында айтатын боламыз. Назарларыңызға рахмет!

Асхат САДЫРБАЙ
Ұлттық кеңес мүшесі

ТІЛ ҮШІН КҮРЕСТІ ТОҚТАТПАУ ҚАЖЕТ СІЗДІҢ БАЛАҢЫЗ ҚАЙ ТІЛДЕ СӨЙЛЕЙДІ?

Кеше бір кеште «тіл, ел» деп жүріп өмірден озған бірқатар азаматтардың орыстіді, қазақылықтан ауылы алыс, ана тілі мен ата жолынан адасқан балалары туралы естіп, қаза болғандарына емес, сөзі мен ісі үйлеспей кетіп қалғандарына қапа болдым...

Атын атап, түсін түстемесем де әр саладан хабардар ісі қазақтың іші білер... Расында, кейде қоғамды түзейміз деп жүріп, «қорамыздың» қисайып қалғанын

елемейміз. Өзгені қайдам, өзіме ауыр ой салды. Балаларымды бақылап отырсам, «уже, скоро, вообще, да, ну...» деген сөздер өріп жүр... Бақылауға алдым. Бұл мәселе жалпы қоғамдық сипат алғаны тағы бар.

Сыртқа барып, сенімді сөйлейтін сырттан болу үшін өз іргенде ірі болу маңызды екендігіне тағы бір мәрте көз жетті. Әйтпесе, тілге тиек болған марқұмдар қасқыр десе қасқыр, бөрі десе бөрі болған Ағалар, тек «арығын білдіртпей, сыртқы

жүнін кампайтып» жүргендері болмаса... Өкінішті... Көзі кеткендерді сөз студент аулақпын, менсіз де «сүйектері жуылуда» екен...

Ертеңгі күні елім деп жүрген ерлер мен ерге бергісіз қыздар, екі кемеңіз басын қатар ұстай алу таланты болмаса, тілге тиек боп кетпесін деп жатырмын... Топыраққа түскен соң тек жақсы сөзден аунап-қунап жатқанға не жетсін деген пенде-ой.

Алыспен алыса бермей, жақынмен жақсы болсақ, әр қазақ өзінің шаңырағын

түзеп, отбасымен елге өнеге болса, көп ұзамай көш те түзеліп қалар ма еді...

«Балаларын тәрбиелей алмай отырып, елге ақыл айтып жүр» дегеннен сақтасын..

Сөзі мен ісі үйлеспей тапқан азаматтардан құралған қоғам болуға жазсын.

Тіл үшін күресті тоқтатпау қажет, бастысы – ол жеңісті күрес-насихат өз үйімізден бастау абзал.

Сіздің балаңыз қай тілде сөйлейді?!

Баян АХАТАЕВА

АЛҒАШҚЫ ТАНЫСТЫҚ,
ҰЗЫНАҒАШҚА САПАР

Қайран ҚазПИ! Білімінді беріп, ой-санамызды өсіріп, ұясынан ұшырған қарлығаштай «Енді халқына қызмет ет!» – деп шығарып салған сенің қасиетті қабырғанда кімдермен таныспадық. Бүгінгі жазбаға себепкер, алпыстың асуына көтеріліп отырған ақын Нұрлан Әбдібекпен де қазақ білімінің қара шаңырағы – Абай атындағы ҚазПИ-дің тіл-әдебиет факультетінің 1-курсында таныстық. Институттың «Педагог» газетінде балауса өлеңдерім жиі жарияланып, әжептәуір жас ақын атана бастаған бұл пақырыңызды әуелгіде Нұрлан өзі іздеп келді. Сұңғақ бойлы, қою бұйра шашты сымбатты жігіттен өзі туралы сұрағанымда, жылы жымып: «Біз «подкурстың пацандарымыз». Өзім мына іргедегі Ұзынағаштанмын», – деп қысқа ғана мәлімет берді.

Кейін өлең жазатынын, аудандық газетте қызмет істегенін білдім. Сырлас достарға айнала бастадық. Осындайда бір эпизод еске түседі.

Ауылдан аздаған тиын-тебен келіп, оған қоса стипендия алып, қолымызға молынан қарға саңғып, талтандап жүрген күндердің бірі еді. Нүрекен жолығып қалды.

– Қаден, бір тығыз шаруаға үш сом керек болып тұр еді, – деді. Мен ойланбастан бес сом бердім. Ол кезде аразамызда ондай-ондай ақша алмасулар жиі болып тұратын. Бірде ол берсе, бірде сен бересің дегендей. Осыдан кейін біраз достарына: «Ақындығы ғана емес, жомарттығы да тәуір жігіт екен», – деп менің біраз «даңқымды жайыпты».

Бір күні мені Ұзынағашқа шақырды.

– Жұма күні кешкісін шығып кетіп, жексенбі қайтамыз. Өзіңді Есенқұлдармен таныстырамын. Баратынымызды телефон шалып айтып қойдым, – деді. Есенқұлды айтқан соң не ес қалсын! Құйысқан көтеруге тура келді.

Уәделі күні Райымбек даңғылының бойындағы шағын автобукетке келдік. Ұзынағаш бағытына автобустар осы арадан жүреді екен. «Коробка» аталатын сары түсті автобустар қаздай тізіліп тұр. Адам да көп. Сығылысып біреуіне міндік. Алматының шығаберісінде жүргізуші жанармай құярына аялдады. Ол кезде жанармай бағын толтырар алдында жолаушыларды түсіріп кетеді. Алдыңғы есіктен шыққан сыптай киінген, бізден ересектеу жігітке жүгіріп барып амандасқан Нұрлан қолын бұлғап, мені өздеріне шақырды. Жазушы Жұмабай Шаштайұлы екен. Кәдімгі біздің пір тұтатын ұстазымыз Мұхтар Мағауиннің аузынан есімін естіген Жұмағамыз. Мұхтар бұл ағамызды болашағынан үлкен үміт күтетін жас прозаиктер қатарында есім-сойын аса ерекшелей атаған. Мені Жұмағана Нұрлан «жас ақын» деп таныстырды.

– Ақын болсаң, автобусымыз келіп қалмай тұрғанда, бір өлең оқышы, бауырым, – деп Жүмекең бұйрық райына жақындау екпінмен өтініш жасады. Мен де, Нұрлан да қысқақысқа бір-бір өлеңнен оқыдық. Шіркін, сол кездегі осы бір ғажап дәстүр, жас таланттарды өлең оқытқызып бағалау дәстүрі, сен де көзден бұлдырықтай бұл-бұл ұшып алыстап барасың-ау...

Ұзынағашқа қас қарая жеттік. Есенқұл, Нүсіп, Рәтбектер редакцияда жиналып күтіп отыр екен. Нұрлан екеумізді хан көтеріп қарсы алды. Сол күні марқұм Есағамыздың шаңырағында естен кетпестей өзіндік поэзия кеші өтті. Ертесі жас перілердің өлең-жыр жорығы Надежда Лушникова және марқұм Қанипа Бұғыбаева апайларымыздың үйлерінде жалғасты...

Ғажап сапарды курстастарға, ҚазМУ-лік ақын достарға аузымыздың ауы құрып, майын тамызып айтып келдік. Сол тұстағы жас қаламгерлердің Ұзынағашқа – Есаған ауылына әдеби «шабуылдарының» басталуына осы сапар жарнамасының сойылдай мықты себеп болғаны сөзсіз.

АЙТЫСКЕР, ӘНШІ

Қанында бар алқоңыр ақындық пен қолына домбыра алса халық әндерін нәшіне келтіре бозторғайша қалықта

алатын қасиеті Нүрекенді институт қабырғасында жүргенде-ақ айтыс дейтін күдіретті өнерге алып келді. Ұлы Жамбыл атындағы өлең өрген өлкеде қаршадайынан Сүйінбай, Жамбыл, Құлмамбет, Үмбетәлі, Кенен сияқты сөз зергерлерінің жауһар жырларымен ауызданған, күні кеше Есенқұл, Айтұған бастаған суырып-салма ақындардың қасында жүріп, бұл өнерге үлкен дайындықпен келгені әр жекпе-жегінде айқын байқалып тұратын. Алғаш қатысқан, 1983 жылы өткен Алматы қалалық студент жастар айтысында бас бәйгені иеленуі осының бір дәлелі. Бұдан кейін Үмбетәлі Кәрібаевтың 100 жылдық мерекесіне арналған айтыста да бас бәйгені қанжығасына байлады. Қаншама облыстық, республикалық айтыстардың жүлдегері атанып, елінің де, достарының да, өзінің де мерейін асқақтатты, қасиетті сөз өнерінің туын салқар биікте желбіретті.

Ел есінде де, өзінің есінде де ерекше қалған бір сөз жекпе-жегі Талдықорғанда өткен Жандарбек Бегімбетовпен айтысы еді. Нүрекен де, біз де осыдан көп ұзамай қаскүнемдер қолынан қапияда қаза тапқан Жандарбек марқұмды ұзақ уақыт ұмыта алмай есеңгіреп жүрдік. Талдықорғанға әр барған сайын сол айтыста Нұрлан айтқан: «Тербелген Талдықорған тал шінде» деп басталатын шымыр шумақтарын ішкі көмейіммен ыңылдап, жасындай жанып өткен Жандарбекті де үнемі есіме аламын...

Нүрекен айтыстарында әуен ойнатып, қазақтың небіріне көне халық әндерін тірілтетініне де

Алдай-ау, алдай, алдай-ау,
Дүние түбі балдай-ау.
Алқынған күндер,
талпынған-ай...
Жәутендеп қарап артымнан
Қалды-ай-ау бәрі,
қалды-ай-ау!..

Естігеннен жүрегімізді бір дір еткізіп, көзімізге жас сығымдатқан осынау сұмдық дүниенің Есенқұлдың реквием-әні екенін дәл сол кезде көп адам ұғына қоймады ау деймін...

Алғаш Нұрланның аузына естіген соң ба, көпке дейін басқа орындаушылар мені соншалықты тұшындыра алмады. Тек Есағанның дос-інісі, өзі де талай айтыстың туын желбіреткен, бір басында «серінің сертке таққан семсеріндей» хас өнері жетіп-артылатын Ақан Әбдуәлиев қана біз күткен биік өреден табылып, «Алдай-аудың» бағын ашты.

Қаншама айтыстар қолтығына қанат байласа, қаншама айтыстар аяғынан шалды. Сүйіндіргенінен

С Е Г І З

Бір

сан мәрте куә болдық. Жүрегінде ән мен әуенге деген ұлы махаббат пен құмыр құштарлық болса әншілік қасиет қайдан келсін? Осыған байланысты мына бір көңіл түкпірінде жүрген штрихты да айтпай кетуге болмас. Бұл жағдай енді сәл беріде өткенін ескерте кеткен де жөн шығар.

– Қаден, Есенқұл бір ғажап ән шығарыпты. Тыңдағың келсе бір сағаттың ішінде Дарханның үйіне кел. Мен бір шаруалармен сонда боламын, – деді бір күні. Кинорежиссер Дархан Қожан екеуі бір фильмнің әуресімен жүргенін білетінбіз.

Құстай ұшып Дархан достың үйіне жеттік. Дәкеннің анасының сүт қатқан қою күрең шәймен тамағын жібітіп алған соң Нүрекен домбырасына қол созды. Жалған-ай десеңші, Алматының алқаракөк аспанында күрсінсі күн тұтылдырған, аһ ұрысы ай тұтылдырған сұрапыл бір ғажап ән қалықтады! Сөзі қандай, сазы қандай!

күйіндіргені көп екен... Осы себеп болды ма, әлде біз білмейтін басқа да мінәйі бір жағдайлар килікті ме, Нүрекен күндердің бір күнінде айтыспен мүлде ат құйрығын кесісті... Кәрі жолдаспен қош айтысу қайдан оңай бола қойсын, біраз уақытқа дейін достар бас қоса қалғанда ғайыптан тақырып тауып, шайлына Ғайым-Ерен Қурық, Талтөлеі Сәттымыр, суырып салып жыр төгіп жүрді.

Кегенде өткен осындай басқосулардың бірінде аға-дос, ақберен ақын Шеризат Мекебаев айтқан: «Екі қазақтың бірінің өлең құрайтынын көріп жүрміз. Апырмай, мына бала ауыр ашса болды ғажайып жырлар лекілдеп төгіліп тұр ғой!» – деп таңырқағаны есімнен кетпейді. Алматыдағы бір кездесуде де Нүрекен шабыты қайраты келген бұрадай жер тарпып, жыр нөсерін төккенде арқалы ақын, адуын азамат, өзі де өр мінез өлеңдерімен жұрттың жұтындырып жүрген Әбіш – Әбубәкір Қайран: «Ей, бозым-ай!» – деп еңкілдеп жылап жібергеніне де куә-дүрміз.

ТЕЛЕЖУРНАЛИСТ.
РЕЖИССЕР

Жаңылмасам, Нұрланның тележурналистикаға құштарлығы студенттердің «Көкпар» токшоуына қатысқан кезімізден басталды-ау деймін. 80-інші жылдардың басында жоғары оқу орындарының командалары арасында өткен интеллектуалды сауал-жауаптарға құрылған конкурста ҚазПИ-дің «Жеті қаракшы» командасы қарсыластарын бет қаратпай ұтып, бас жүлдені жеңіп алды.

Ерте зам андардан бері адамзат баласымен бірге жасасып келе жатқан дін өзінің түрлі ерекшеліктеріне байланысты адамдар арасында наным-сенім формаларының туындауы және олардың әр жерде әртүрлі деңгейде қалыптасып, дін ретінде орнығуы өмір заңдылығы немесе рухани қажеттілігі десек қателеспейміз. Сондықтан да адамзат өзінің ғасырлар бойғы тарихында небір қиын кезеңдерді бастан өткерсе де діннің формалары өзгеріп отырғанмен, халыққа қызмет етудегі рөлін жоғалтпай сақтап келді.

Діннің қоғаммен, оның ішінде әлеуметпен арадағы қарым-қатынастарын бір-бірінен ажыратып, бөлектеп қарауға болмайды. Себебі, дін кез-келген мемлекеттің пайда болуынан бастап, қалыптасу кезеңдерінде, даму жолдарында, сол мемлекетте өмір сүріп жатқан ұлттардың ұйысуына оң ықпал ете алады. Сол сияқты, керісінше діндер арасында немесе қандай да бір діни ағымдар әсерімен тыныштық пен бейбітшілікті бұзып, тұрақтылықтан ауытқытып жіберуі де мүмкін. Ал, шынына келсек әлемдегі адамзат мойындаған дәстүрлі діндер мен конфессиялар адамгершілік пен руханият құндылықтарына жетелейді, соған баулиды. Адамдардың санасына, жүрегіне жылылық пен сүйіспеншілік ұялатады. Байыптап қарасақ, дін кез келген ұлттың салт-дәстүрлерін де жоққа шығармайды. Керісінше олармен үндесе отырып, жарасымдық тауып, сенім ұялатып қоғам дамуына жетелейді. Дін қазіргі кезеңде қоғамның әлеуметтік және рухани дамуының маңызды құралдарының бірі болып табылады. Адамдар дін арқылы да ата-бабаларынан бері келе жатқан өздерінің дәстүрлі құндылықтарын қайта жаңғыртып, дамытып, жаңғырта алады.

Өкінішке орай, дінді өзге мақсатта пайдаланатын топтар да табылады. Бүгінгі күні экстремистік пиғылдағы арамзалар адамдардың санасын, әсіресе жастарды дүрді бұлданпай, ондай арам пиғылдар біздің елде де арақидік кездесіп қалып жүр. Сондықтан мемлекет тарапынан олармен күрес үшін арнайы бағдарламалар қабылданып, еліміз бойынша нақты жұмыстар жоспарлы түрде іске асырылып жатыр. Соның бірі Алматы облысына қарасты Жамбыл ауданы десек болады.

Ақындар мен батырлар аймағы есептелетін Жамбыл ауданында бүгінгі күні 171 мыңдай адам тұрып жатыр. Ұлттық құрамына қарай оның 83,4 пайызы жергілікті мемлекет құраушы ұлт — қазақтар. Қалған бөлігін орыс, ұйғыр, түрік және басқа ұлттар құрайды. Яғни, көп ұлтты аудан деп айтуға болады. Соған байланысты діни сенімдері де әртүрлі болып келді.

Қазіргі кезде Жамбыл ауданында ресми тіркелген 55 діни бірлестіктер бар. Олардың 46 мұсылмандық, 3 православтық, 6 протестанттық бағыттағы (4 баптистік, 2 елуіншілер) діни бірлестіктер өз ережелері бойынша қызметтерін атқаруда.

ИМАНДЫЛЫҚ – ҰЛТТЫҚ ТӘРБИЕ ТІРЕГІ

Әлемдік пандемияға байланыста аудандағы өзге де мемлекеттік немесе қоғамдық мекемелер сияқты діни бірлестіктерге (мешіт, шіркеу) карантиндік-санитарлық нормаларды сақтауы бойынша рейдтер өткізіліп тұрады. Құрбан айт күні белгіленген мал бауыздайтын орында («Аманат» ЖШС) тексерістер мен бақылаулар жүргізілді. Бұл бүгінгі уақыт талабы, адамдарымыздың қауіпті індет жұқтырып алмауы үшін атқарылатын іс-шара.

Қазақстан Республикасында діни экстремизм мен терроризмге қарсы іс-қимыл жөніндегі 2018–2022 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасының орындалуы бойынша 2020 жылға арналған ақпараттық түсіндіру тобы (АТТ) құрылып, құрамына 5 мемлекеттік қызметкер, 1 дінтанушы, 3 теолог, 2 құқық қорғау органы қызметкерлері, сол сияқты жастар ресурстық орталығының маманы, психолог, аудандық білім бөлімі мен БАҚ өкілдері, ЖҚО жетекшісі, «Зайырлылық және дінтану» пәнінің мұғалімі кіргізілген. Ауданымызда орналасқан деструктивті діни ағым (ДДА) өкілдерінің басым көп бөлігі орналасқан елді-мекендерде өткізетін осы ақпараттық түсіндіру тобының жыл бойы атқаратын жұмыстары жоспарланған. Сол алдынала жасалған жоспарға сәйкес 2020 жылдың 9 айы бойынша АТТ мүшелерінің қатысуымен 3950 адамның қамтылуымен 40 іс-шара іске асырылды. Оның ішінде қазіргі коронавирус індеті қаупінен сақтану мақсатында 17 онлайн форматта кездесу (дөңгелек үстел, семинар, сұхбат), 10 кездесу, акциялар өткізілді. Аталған іс-шараларда ұлттық құндылықтар дәріптеле отырып, жат діни ағымдарға қарсы иммунитет қалыптастыруға бағытталған тақырыптарда әңгіме қозғалып, жан-жақты түсіндірілді.

Аудандық АТТ топ мүшелері 10 тамыз күні Қазақстан Республикасы Ақпарат және қоғамдық даму министрлігінің қолдауымен өткен «Дін мәселелері жөніндегі ақпараттық-түсіндіру топтарының мүшелерін даярлау және қайта даярлау бойынша жұмыстарды ұйымдастыру» атты онлайн форматтағы оқыту семинарына, 27 тамыз күні имамдар облыстық «Діни экстремизм мен терроризм алдын алу мәселелері мен деструктивті діни ағымдарға қарсы насихат

жұмыстарын ұйымдастыру» атты онлайн семинар-тренингтарына, 18 қыркүйек күні «Деструктивті діни ағым ұстанушыларымен жұмыс істейтін теологтарға арналған біліктілікті арттыру онлайн-тренингіне», 21 қазан «ДДА өкілдерінің 1 күндік оқыту курсы», 23 қазан «Діни мәселер жөніндегі заңнама» атты дінтану пәні мұғалімдеріне арналған біліктілікті арттыру онлайн семинарына белсенді қатысып, арнайы сертификаттарға ие болды.

Терроризм мен экстремизмнің идеяларын жоққа шығаратын ақпараттық-түсіндіру және діни сауаттылығын арттыру, жұртшылыққа ақпаратты жеткізу мақсатында, аудандық «Атамекен» қоғамдық-саяси, әлеуметтік-экономикалық басылымында 17 мақала жарық көрді. Сонымен қатар, аудандық «Атамекен» газетінің сайтында және әр округтің жеке әлеуметтік парақшаларында терроризм актілері туралы жалған хабарламаларды берген адамдарды ұстау, қылмыстық және әкімшілік жауапкершілікке тарту, сондай-ақ қылмыстар үшін жазаға тартылатыны туралы қоғам санасын қалыптастыру мақсатында, «Занды біл, құқықты бұзба», «Телефонды терроризм», «Интернеттегі тұзақ», «Экстремизм мен терроризмнен сақтанайық!» бейнероликтері жарияланды. Сондай-ақ, «Сізге терроризм актісі туралы хабарлама келіп түскен кезде», «Терроризм актісінің қаупі төнген жағдайда халықтың іс-әрекеті», «Қылмыскер сізді кепілге алса», «Жарылғыш құрылғының белгілері», «Профилактика экстремизма мен терроризма» атты үлестірмелі брошюралар, нұсқаулықтар 24 ауылдық округтерінде және білім, денсаулық сақтау мекемелерінің ғимараттарында ілініп, әлеуметтік желілерге нұсқаулар салынды, сол арқылы аудан тұрғындары сақтыққа шақырылды.

Қазір әсіресе індет қаупі сейілмей тұрғанда ғаламтор жүйесін пайдалану өте ұтымды. Аудан тұрғындарын діни ахуалмен ақпараттандыру мақсатында әлеуметтік желілерде Инстаграм-«zhambylaudanydin», Вконтакте-«Жамбыл ауданы дін істері», Фейсбук-«Жамбыл ауданы дін істері» парақшалары ашылып, ақпараттық белсенді жұмыс жүргізіліп отыр. Атап айтқанда, интернет парақшаларда аудан аумағындағы тұрғындардың

діни сауаттылығын көтеріп, жат діни ағымдарға қарсы иммунитет қалыптастыру және зайырлылық пен ұлттық құндылықтарды дәріптеу мақсатында өткізіліп жатқан іс-шаралар жайлы ақпараттар, сонымен қатар Алматы облысы «Дін істері басқармасы» ММ-нің тарапынан шығарылған бейне материалдар мен деструктивті ағымдардың зардаптары және катері жайлы мәліметтер тұрақты түрде жариялануға ұсынылды. Сонымен қатар, дін саласы бойынша жаңалықтар және терроризм актісі жайлы жалған ақпарат тарату, әлеуметтік желілердегі деструктивті діни идеологияны насихаттайтын мақалалар мен видеоларды қолдау сынды әрекеттердің соны қылмыстық жауапкершілікке әкеп соқтыратындығы жайлы ескертпелер және де дәстүрлі емес діни ағымдардың догмасындағы қателіктері жайлы баяндалатын ақпараттар, видео материалдар және террористік іс-әрекеттердің соны неге әкеліп соғатыны жайлы мысалдар мен деректер жарияланды. Нақтырақ айтқанда, 2020 жыл басынан бері әлеуметтік желілерде 350 материал салынған және 22400-ден астам қаралым болды. Әрбір салынған видео, фото және мәтіндердің қаралымдарын және аудиторияларға қаншалықты қызықтылығы жайлы зерттеуші ай сайын жинақталып, мөлметіп, тіркелушілердің қызығушылығына сәйкес ақпараттық жарияланымдар салынады. Ақпараттық жатқан жұмыстардың нәтижесінде тіркелушілер саны өсіп келеді. Мысалы, 2020 жылдың шілде айындағы тіркелушілер саны 691, тамыз айында 4878, қыркүйек айында 9100, қазан айында 10193-ге жетті. Бұл сан алдағы уақытта өсе түседі деген сенімдеміз.

Елімізде төтенше жағдай жариялануына байланысты шаралар онлайн форматта өткізілуде, айта кетсек елімізге танымал дінтануші ғалымдар Б.Ботақараев, Қ.Затов, Т.Ташенов, А.Дүйсенбаева, Қ.Наржанов, Ж.Рахимғазиев, О.Сейдумановтар дәріс өткізсе, аудан имамдары, АТТ мүшелерімен тікелей эфирде сұхбаттар өткізді. Сонымен қатар аудандық дінтану пәнінен беретін ұстаздармен онлайн жағдайында дөңгелек үстел өткізілді. Өткен шаралар барысында қатысқан көрермендер тарапынан дін тұрғысынан қойылған сауалдарға жан-жақты жауап беріліп, пайдалы ақпараттармен

қамтамасыз етілді. Аталған форматтағы сұхбаттар біліктілігі жоғары дін қызметкерлерімен және беделді тұлғалармен әлі де жүргізілуде.

Тәжірибе көрсетіп отырғандай, діни экстремизм идеологиясы интернет — кеңістікті қоса алғанда, жаһандық ақпараттық коммуникациялық желілер, қазіргі заманғы электрондық бағдарламалық қосымшалар арқылы жаппай ақпараттық психологиялық әсер ету жолымен қоғамдық санаға енеді. Аудан аумағында діни экстремизм мен терроризмнің алдын алу бойынша аудандық дін істері жөніндегі инспекторлары, облыстық діни деструктивті ағым ұстанушыларын оңалту орталығының теологтары, ауылдық округтердегі имамдармен бірлесе отырып, ауыл тұрғындары мен жастарға түсіндіру және деструктивті діни ағым өкілдерін профилактикалық оңалту жұмыстары тоқтаған емес.

Жамбыл ауданында «Жусан» операциясы аясында 3 отбасы орналасқан. Аталған отбасыларға ай сайын әлеуметтік, гуманитарлық, медициналық көмектер уақытылы көрсетіліп тұрады. Ауданымыздан шыққан 2 студент шет елдерде діни білім алуда. Студенттердің ата-аналарымен, туған-туыстарымен ақпараттық түсіндіру жұмыстары үздіксіз жүргізілуде. Ауданда екпе салдырудан бас тартқан 21 ата-ана анықталып, олармен профилактикалық жұмыстар нәтижесінде діни себеп емес, медициналық белгілермен бас тартқандығы белгілі болды.

Аудан аумағында тіркелген деструктивті діни ағым өкілдерімен жұмыс басты назарға қойылған. Осыған орай аталған азаматтармен Алматы облысы дін істері басқармасы ММ-нің жанындағы орталықтарының теолог мамандары, жергілікті өкілдіктер мен дін қызметкерлері тарапынан тұрақты түрде түсіндіру және профилактикалық оңалту жұмыстары жүргізіліп тұрады. Қазіргі уақыттағы аудан аумағындағы конфессияаралық тұрақтылықты жоғарыда көрсетілген жұмыстардың өз деңгейінде жүзеге асырылып жатқанының нәтижесі ретінде санауға болады.

Дін мен салт-сананың бірлігі, тіпті, саясаттың да бірлігі кезектен мемлекет үшін, қоғам дамуы үшін таптырмас қажеттіліктің бірі болып есептеледі. Демек, дін — әлеуметтік-мәдени байланыстардың ажырамас бір бөлігі. Бүгінде адамға, әсіресе жастарға ең қажетті нәрсе білім мен тәрбие. Бұл жастарымызға өмірдегі шынайы құндылықтарды терең түсінуі үшін, өмірде өз орнын табуы мен жалпы тіршілік жөніндегі дүниетанымын кеңейту үшін аса қажет. Тәрбиені жеткілікті көңіл бөлмегендіктен, қоғам тарапынан жастар тәрбиесіне салғырт және немқұрайлы қарау, кейбір шектен шыққан әдепсіздік пен арысдықтың көрініс беруіне алып келеді. Жастардың ұлттық тәрбиеге қырын қарауы бізге сәйкес келе бермейтін батысқа әліктеушіліктен туындап отырғаны жасырын емес. Сондықтан, имандылықты, ұлттық озық салт-дәстүрлерді, тәрбиелік мәні бар құндылықтарды жастар арасында кеңінен насихаттау жұмыстары алдағы уақытта да жалғасын таба бермекші.

Нұрсейіт ЖАДИКОВ,
жоғары білікті
дінтанушы маман
Алматы облысы

Тәуелсіздік алған жылдардан бастап елімізде этносаралық және оның діннен өзара байланысына қатысты белгілі бір орнықты үлгісі қалыптастырыла бастағаны белгілі. Сондықтан да азаматтық, ұлтаралық және конфессияаралық келісім басты құндылығымызға айналды. Біздің көп ұлтты еліміздегі бейбітшілік пен келісім, мәдениеттер мен діндердің диалогы тұрақты жүргізіліп, оң шешімін тауып келеді. Өкінішке орай, шетелдік экстремистік топтар жүргізіп отырған саясаттың ықпалы әлемнің көптеген елдеріне әсер етуде. Қазіргі кезде діни экстремизм ең бір қауіпті және болжануы қиын құбылысқа, дәлірек айтсақ құбыжыққа айналды. Оның ұлтаралық қақтығыстарға, бейбіт өмірдің шырқын бұзуға бағытталған арандатушылық пиғылдан туындайтынын байқап отырмыз.

Коммунистік идеология күйрегеннен соң Қазақстан аумағында барлық діни бағыттардың, оның ішінде исламның қарқынды өсуі басталды. Елімізде жүздеген мешіттер салынып, өзге де ислами мекемелердің ашылғанына күә болдық. Елдегі ересек адамдар ғана емес, жастар арасында тақуалардың қатары көбейді. Бір өкініштісі, дінге сенушілер қатарындағы жастар санының көбеюіне негізінен дәстүрлі емес ағымдар ықпал етті. Олар әлі күнге жастарды өз қатарларына тартуға күш салуда. Бұл ағымдар елдің ұлттық қауіпсіздігіне қатер төндіреді. Соның ызғары біздің елімізге де салқынын тигізіп жатқаны жасырын емес. Сол себепті ислам дінінің гумандық және адамгершілік құндылықтарын біз түрлі радикалдық құбылыстарға қарсы қоя білуіміз аса қажет. Демек, біздің міндетіміз — діни және мәдени дәстүрді тамырымен жою емес, керісінше оның мағынасы мен тарихи тамырын терең түсініп, оның жақсы жақтарын басты назарға алып, Қазақстанның дамуына жауапты ұлтымыздың дәстүрлі мұсылмандық үйлесімді сактау және дамыту қолына табылсақтау.

Бүгінгі таңда Қазақстанда үкіметтік емес ұйымдарды діни экстремизм мен терроризмге қарсы күрес мәселелерін шешуге, тақуа азаматтардың белгілі бір бөлігінің көзқарастарының радикализациялануына ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтауға, осы бір жағымсыз қоғамдық құбылыстарға қарсы күрестің жаңа формалары мен әдістерін әзірлеуге жұмылдыру қажет. Бұл саяси және идеологиялық маңызы зор ауқымды жұмыс, осы бағытта тұрақты және білікті ізденістер мен үлкен күш-жігер талап етіледі. Әсіресе оң-солын толық ажыратып болмаған жастар арасында дәстүрлі құндылықтарды сіңіруде қоғамдық институттардың ролі мен жауапкершілігіне де үлкен мән беріледі.

Павлодар облысы Ертіс аудандық әкімдігіне қарасты ішкі саясат және тілдерді дамыту бөлімі бұл бағытта бірқатар жұмыстарды атқарып, түрлі іс-шараларды жүзеге асырып келеді. Олардың басым бөлігі жастар арасында жүргізіледі. Өйткені жастардың теріс пиғылдағы жат діни ағымдардың жетегінде кетуі бүгінгі қоғамымыздағы басты дерттердің бірі екені түсінікті. Оның басты себебі — дәстүрлі дінді, мәдениетті, тарихы мен салт-дәстүрлері жайлы жеткілікті білімдерінің болмауы.

Сондықтан осындай мәселелердің алдын алу үшін ішкі саясат бөлімі барлық мемлекеттік мекемелермен тығыз байланыста болып, бірлесіп жұмыс істейді.

Айталық, Жастар бастамаларын дамыту орталығы діни экстремизмнің алдын алу бойынша бекітілген өз іс-шаралар жоспарлары бар. Жоспар бойынша жылдың басынан бастап «Сак болыңыздар!» акциясы, «Терроризм — зұлымдық

құрылған. Топтың құрамына діни бірлестіктер өкілдері және мектеп психологтары, тарих пәнінің мұғалімдері және өзге де мамандар кіреді. Аталған топ халықтың діни сауаттылығын арттыру, елдегі конфессия аралық қатынастарды дамыту және нығайту, халықтың мемлекеттің дін саласындағы саясатына сенімін арттыру үшін құрылған. Топтың құрамы, жоспары бекітіліп, жұмыстарын жүйелі

және ауылдық округтерде өткізілетін семинарлар жоспары алдынала бекітіліп, осыған орай онлайн түрінде 6 іс-шара өткізіліп, жүздеген адам қамтылды. Өткізілген барлық іс-шараларға теологтар және білікті мамандар қатысты. Жылдың соңына дейін тағы да осындай 6 іс-шара өткізілетін болады. Оған жергілікті бюджеттен мемлекеттік тапсырыс арқылы 350 мың теңге қаражат

әлеуметтік тұрақтылық болып табылады. Осыған орай 18-қазан күні Рухани келісім күні болып ресми түрде аталғаны белгілі.

Аталмыш жиынға қатысқан аудандық «Ержан» мешітінің бас имамы Бахытбек Төлегенұлы бүгінгі таңда рухани келісім көптеген елдер үшін бірінші кезектегі міндетке айналғанын айтып, рухани келісім ең әулеті отбасынан басталу керемін жеткізді. Одан кейін шіркеу қызметкері отец Алексей береке-бірлік еліміздің тұтастығында екенін тілге тиек етіп, рухани келісім күні жайлы өз ойларын айтты.

Одан әрі сөз тізгінін алған аудандық ардагерлер кеңесінің төрағасы Хамза Зейнешұлы рухани келісім болу үшін ауызбіршілік болу керемін, бірлік бар жерде тірлік барын жеткізіп, әлемді жайлаған осы бір індеттен аман шығып, бұрынғы өмірімізге қайтадан оралуымыз қажеттігі жайлы, соған күш салуға үндеді. Сол сияқты ардагер ұстаз Нұрболат Ауталипов өз ішкі дүниемізді таза ұстап, қоғамда дұрыс қарым қатынас жасау арқылы бірлігімізді нығайтуымыз жайлы сөз қозғаса, «Ержан» мешітінің аналар алқасының мүшесі Қадия Жарасова келісім мен сыйластыққа ештеңе жетпейтінін, осы бірлігімізден айырылып қалмауымыз жайлы айта келе еліміз аман, бауырымыз бүтін болуын тіледі.

«Сударушки» орыс этно-мәдени бірлестігінің жетекшісі Ирина Качанова мен этно-мәдени бірлестіктерінің жетекшісі Бекзат Қалиякберовіна да рухани келісім туралы толғамды ойларын ортаға салып, ел бірлігі жарасса ғана еліміз бір арнаға тоғысатынын сөзсіз екенін, еліміздегі 130-дан астам ұлт өкілдерінің ынтымақ бірлігі жарасқан тату-тәтті екенін жеткізді.

Қазақстан Республикасының Конституциясында идеологиялық және саяси көптүрлілік мойындалады» деп бекітілген, әртүрлі плюралистік бағыттағы көзқарастар мен ағымдардың қатар өмір сүруіне жағдай жасалды. Кейбір саяси күштер осыны және қазақы кеңшілігімізді теріс пайдаланып, түрлі діни секталардың елімізде қаптап кетуіне жол ашты. Ал, оның алдағы салдары жақсы болмайтыны белгілі. Кейбір сарапшылардың пікірінше елімізде дәстүрлі емес діни ағымдар қатары көбейіп бара жатқанын айтып жүр. Ортақ саяси-экономикалық мүдделер үшін неден де болса тайынбайтын алпауыт мемлекеттердің қаржылық қолдауымен еліміздегі діни ағымдар өзара бірігіп, жаман ойға кетсе біз үшін өте қауіпті. Сондықтан бұл жөніндегі құқықтық негіздер жасап, онымен бүкіл қоғам болып күреспесе болмайды.

Бұрындар жергілікті қазақтарға қарағанда орыс және өзге ұлттар саны басым болған біздің ауданда тіл және дін жағдайы мүлде басқаша болатын. Қазіргі кезде өз ұлтымыздың саны әлдеқайда басым. Негізгі сенім ислам діні, тілі қазақша. Қазір көптеген ауылдарымызда мешіттер салынып, тұрғындарымыз салауатты өмір салтын, ұлттық салт-дәстүрімізді ұстана бастады. Оған жергілікті аудандандық әкімдігі жан-жақты қолдау көрсетіп келеді. Бұл игі іс алдағы уақытта да жалғасын таба береді сенеміз.

Асылбек ҚҰСАЙЫНОВ,
Ертіс аудандық ішкі саясат және тілдерді дамыту бөлімінің әдіскері.
Павлодар облысы

РУЖАНИ ЖАРАСЫМДЫҚ - ЖАРҚЫН БОЛАШАҚ БАСТАУЫ

шырмауы» байқауы, дін жөнінде жастармен сұхбаттар, ғаламтор және қауіпсіздік туралы әңгіме, дөңгелек үстелдер, «Жастар әлемнің мәдениеті үшін, жастар терроризмге қарсы» сурет байқауы, «Толеранттық — бейбітшілікке апаратын жол» сияқты түрлі тақырыптық кештер өткізілді. Сонымен қатар жастарға діни тақырыптарда әр-түрлі деректі фильмдер жиі көрсетіліп тұрады. Оған мектептердің жоғарғы сынып оқушылары және агро-техникалық колледжін студенттері қатысады.

Өкінішке орай, аталмыш жылдың 16 наурызындағы карантин режиміне байланысты барлық іс-шаралар онлайн түрінде өткізілуде. Жастар бастамаларын дамыту орталығының ұйымдастырумен 8 байқау және 5 акция өтті. Аудан көлемінде жыл басынан бері «Біз үйдеміз», «Менің есімде, мен мақтан тұтамын», «Жастар жемқорлыққа қарсы», «Қозы көрпеш - Баян сұлу», «Кел, жігіттер!», «Күш — бірлікте», «Соғыс жылдары әндері», «Менің бақытты отбасым» және «Береги» дәрі дәрмек тарату, «Әрбір әйелге гүл сыйлайық», «Күлкі сыйла» секілді онлайн байқаулар мен акциялар, тағы басқадай іс-шаралар өткізілді. Аталған іс-шаралардың ережелерімен шарттары сгmi_irtyskshk инстаграм әлеуметтік желісінде жарияланып, парақшадар анықталып, марапатталды.

Ауданда дін саласы бойынша арнайы ақпараттық түсіндіру, үгіт-насихат жүргізу топтары

түрде жүргізуде. Былтырғы жылы аудан құрамындағы ауылдық елді мекендерде 24 іс-шара өткізіліп, 500 ден астам адам қамтылды. Коронавирус індеті кедергі келтіргенмен, биыл да қарқын төмендеген жоқ. Үстіміздегі жылдың басында аталған топтың мүшелерінің ұйымдастыруымен агро-техникалық колледж студенттерімен кездесу өткізілді. Кездесуге «Ержан» мешітінің бас имамы Бақытбек Төлеген, шіркеу қызметшісі отец Алексей және колледждің тарих пәнінің мұғалімі Айнұр Қабжанова қатысты. Кездесуге студенттер, оқу орны ұстаздары қатысып, көптеген қажетті ақпараттар алды.

Деструктивті жалған-мұсылмандық ағымдарды ажырату үшін мұсылман теологиясының тарихын білу, сенім мәселелерін түсіне білу қажет. Сол себепті биылғы жылы Павлодар қаласының Конфессияаралық қарым-қатынастарды талдау және дамыту орталығының мамандарының қатысуымен Ертіс ауылдарында дөңгелек үстелдер, семинарлар, кездесулер жоспары түрде өткізіліп келеді. Сонымен қатар барысында қатысушылар өздерінің толғандырып жүрген сұрақтарын қойып, оған нақты жауаптар алып, теріс діни ағымдар туралы бейне роликтер көрсетілді. Семинар соңында кездесуге қатысқан жастарға діни мазмұндағы материалдары бар шағын кітапшалар мен буклеттер таратылды.

«Конгресс молодежи» жастар қоғамдық бірлестігінің келісімшарты негізінде, ауыл

бөлінген болатын. Аудандық «Ертіс Нұры» және «Иртыш» газеттерінде «Шарғат» айдарында дәстүрлі емес діни ағымдарға қарсы халықтың иммунитетін қалыптастыру мақсатында діни экстремизмге, ланкестікке және жат дінге қарсы күрес туралы 15 мақала жарияланды. Сондай-ақ, деструктивті діни қызмет құрбандарына кеңес беру және психологиялық көмек көрсету, діни салаға қатысты барлық мәселелер бойынша азаматтардан және ұйымдардан ақпарат алу үшін «114» сенім телефоны бар банерлер орналасқан. Ертіс ауданының әкімдігінің ресми интернет ресурсында террористік актілерді болдырмау жөніндегі халыққа арналған жадынама орналастырылған. Онымен кез келген адам таныса алады және қосымша сұрақтары болса келіп оған жауап алуына болады.

Кейінгі кезде кітапхана жұмысы тоқырауға тап болды деген пікірлер жиі айтылып қалып жүр. Біз мұндай пікірлермен келіспейміз. Керісінше бүгінгі күні кітапхана жұмысы қайта жандана бастады дер едік. Олар көптеген іс-шаралар өткізуге мұрындық болып жүр. Соның бір ғана мысалын келтірсек артық болмас. Жақында қазан айының 16-жұлдызы күні Ертіс аудандық орталық кітапханасында «Рухани келісім күні» аталып өтті. Егеменді еліміздің қол жеткізген маңызды жетістіктерінің бірі қазіргі заманғы қазақ қоғамында ұлтаралық және дінаралық келісімге негізделген

СТРАНА НЕПУГАННЫХ ПЕДОФИЛОВ: НА 49% ВЫРОСЛО ЧИСЛО ИЗНАСИЛОВАНИЙ!

В Казахстане на 49% выросло количество изнасилований несовершеннолетних в 2020 году. Рост таких преступлений объясняют тем, что жертвы решились обратиться в полицию только в этом году.

Однако наблюдается и рост оправдательных приговоров по статьям о сексуальном насилии над детьми!

Недаром президент Касым-Жомарт Токаев призвал уделить особое внимание вопросам безопасности и охраны прав детей. «Мы значительно ужесточили уголовную ответственность за действия сексуального характера в отношении несовершеннолетних. Но проблема остается острой. Такие преступники заслуживают более сурового наказания, без права на помилование и тем более досрочное освобождение. Они должны содержаться в учреждениях максимальной безопасности. Каждое подобное дело должно быть на особом контроле органов прокуратуры», – заявил глава государства 1 сентября.

СУД ПРИСЯЖНЫХ ОПРАВДАЛ ОБВИНЯЕМЫХ В ПЕДОФИЛИИ

Суд присяжных 20 августа в Уральске не стал лишать свободы мужчину, обвиняемого в изнасиловании несовершеннолетней.

Жителю Уральска инкриминировали изнасилование несовершеннолетней девочки. Исходя из обвинения, мужчина, воспользовавшись тем, что 12-летняя девочка не понимает значения совершаемых им действий, совершил с ней половое сношение. Позже судом было установлено, что потерпевшая понимала, что происходит, и все происходило с ее согласия, поэтому мужчину не стали сажать в тюрьму (?).

Присяжные признали смягчающими обстоятельствами наличие у мужчины несовершеннолетнего ребенка, а также отсутствие судимостей и положительную характеристику, и был вынесен приговор – 2,5 года ограничения свободы.

Получается, по закону есть возможность смягчения наказания женатому папаше, если он совершил половое сношение со школьницей 6-го класса «по согласию»!

На днях в ВКО суд присяжных оправдал отчима-педофила. Жертвами отчима оказались девочка 4 и мальчик 9 лет. Мальшку мужчина истязал на глазах у брата. Мальчика избивал, закрывал в собачьей будке. Ребенок не выдержал ужаса, сбежал из дома, оставив записку. Когда его нашли и факты подтвердились, мать детей сразу написала заявление в полицию. Дети рассказали, что творил с ними сожитель матери. Экспертиза подтвердила их слова.

Мужчину задержали. Он дал признательные показания. Его приговорили к 16 годам тюрьмы. Но позже родные осужденного наняли нового адвоката и от всех своих показаний мужчина отказался. Была подана апелляция. Присяжные апелляционного суда вынесли оправдательный вердикт. Суд проходил в закрытом судебном заседании. Приговор не вступил в законную силу.

Это вопиющий случай! К тому же такие оправдательные приговоры – не единичные.

Уголовный кодекс РК «Статья 122. Половое сношение или иные действия сексуального характера с лицом, не достигшим шестнадца-

тилетнего возраста 1. Половое сношение, мужеложство, лесбиянство или иные действия сексуального характера с лицом, заведомо не достигшим шестнадцатилетнего возраста, – наказываются ограничением свободы на срок до пяти лет либо лишением свободы на тот же срок. 2. Те же деяния, совершенные в отношении лица, не достигшего шестнадцатилетнего возраста, родителем, отчимом, мачехой, педа-

гогом либо иным лицом, на которое законом Республики Казахстан возложены обязанности по его воспитанию, – наказываются лишением свободы на срок от семи до десяти лет с пожизненным лишением права занимать определенные должности или заниматься определенной деятельностью».

Понятие «добровольный секс» с детьми до 16 лет необходимо исключить из законодательства. Скорее, все эти действия попадают под действие статьи 124 («Развращение малолетних») Уголовного кодекса: наказываются лишением свободы на срок от 5 до 10 лет (или от 7 до 12 лет). А статьи Уголовного кодекса, в которых говорится о сексуальных действиях в отношении детей, необходимо ужесточить, как предложил президент.

ДЕВЯТЫЙ ВАЛ ПЕДОФИЛИИ В РК

Оказалось, у нас законы более лояльные, чем на Западе, где была сексуальная революция и детей с малых лет учат сексу, не говоря об Иране, Ираке, Южной Корее, Саудовской Аравии, Китае, где педофилов ждет смертная казнь. А в Африке педофилов вовсе сжига-

ют живыми. Достаточно сказать, согласно официальной статистике, за последние четыре с половиной года в Казахстане виновными в совершении преступлений против половой неприкосновенности несовершеннолетних были признаны 1868 человек. Однако около трети из них не получили тюремного наказания! Чуть меньше четверти – 539 человек – были приговорены к срокам, не превышающим 10 лет тюрьмы.

Как говорит руководитель общественного фонда «Не молчи» Дина Смаилова, более 800 заявлений в полицию в год поступает по педофилии, а в тюрьмах только 1600! Это лишь айсберг, который видим обществу – это только из-

Согласно новым нормам закона, изнасилование и насильственные действия сексуального характера переведены из средней в тяжкую категорию. За насилие против детей, не достигших 14 лет, предусматривается наказание до 20 лет лишения свободы либо пожизненное заключение.

Принятыми поправками изнасилование в Казахстане считалось тяжким преступлением до 2000 года, пока парламент не перевел это преступление в категорию средней тяжести. Это позволяло во многих случаях прекращать дела за примирением сторон, и в итоге насильник оставался безнаказанным. Или, отсидев 3-4 года, преступник выходил из тюрьмы по УДО.

Однако принятие закона, подписанного президентом Токаевым, никак не повлияло на искоренение этого порока, на его статистику. Такое ощущение, что нашу республику накрыл девятый вал педофилии – редкий год обходился без скандальных происшествий. И нынешний год не явился исключением.

«Только в Казахстане за 2020 год официально зарегистрировано 879 преступлений по отношению к несовершеннолетним детям, 402 из них связаны с сексуальным насилием», – сообщил министр внутренних дел РК Ерлан Турғумбаев в начале июня. 402 случая за пять месяцев – это, скорее, рост, а не снижение сексуальных насильств.

Где подробная официальная информация по этим 402 случаям педофилии?! Почему не заработал новый закон президента?

Дело не только в запоздалости принятия этого закона, но и в недоверии населения, что педофилов накажут – ведь было немало случаев, когда они избежали наказания. Как правило, лишь те случаи насилия, которые стали известны общественности, СМИ, доходят до суда. Без возмущения людей преступники откупятся бы, и дело замяли бы.

И в этом году лишь благодаря общественному резонансу расследования по сексуальному насилию были доведены до суда. Ведь это абсурдная ситуация – есть сексуальное насилие по отношению к ребенку, но нет наказания. Получается, закон не работает? Или не работают правоохранительные органы?

ДЛЯ БОРЬБЫ С ПЕДОФИЛИЕЙ НУЖНА ХИРУРГИЧЕСКАЯ КАСТРАЦИЯ

И в этом контексте необходимо рассматривать события ночи 23 июля в Сатпаеве Карагандин-

ской области, когда пропала пятилетняя девочка и задержали предполагаемого педофила.

Лояльность закона к педофилам, разочарование государственной системой правосудия, недоверие граждан к полиции, местным и центральным властям, коррупция и другие причины, из-за которых жители Сатпаева пытались устроить самосуд над похитителем ребенка.

По этой причине не надо говорить, что в Сатпаеве были попытки провокаторов использовать похищение девочки для дестабилизации обстановки. Полицейские смогли погасить социальный конфликт, но на суд властям учитывать, что причины столь бурной реакции жителей Сатпаева – в бездействии местных органов, помнить, что градус социального напряжения в обществе зависит от справедливого разрешения конфликтов.

В самом деле, случаи педофилии в Сатпаеве были и до этого случая. Например, три года тому назад в этот же день, 23 июля, пропала пятилетняя девочка, которую нашли в квартире 50-летнего жителя, который признался, что надругался над ребенком. Однако нет информации, какое наказание понес этот педофил. История повторится?

Даже запоздало введенную химическую кастрацию педофилов – с 1 января 2018 года – у нас применяют редко. Известно, что химическая кастрация не гарантирует того, что педофил не станет повторно реализовывать свои злые умыслы по отношению к детям, не говоря о препаратах, повышающих либидо.

К тому же те, кто уже отбыл наказание до этой даты, препарат получать не будут. По статистике, в 97% случаев уже в течение первого года после освобождения педофил совершает повторное нападение на ребенка. Иными словами, вал педофилии будет продолжаться.

Лишь ужесточение наказания может остановить этот вал сексуального насилия. Наряду с химической кастрацией надо ввести хирургическую кастрацию, которая применяется в Чехии еще с 70-х годов прошлого века, а также частично в Германии, США. Хирургическую кастрацию надо применять при повторных случаях насилия, со смертельным исходом, самоубийством жертвы и др. Кастрировать надо и тех, кто уже отбыл наказание до 1 января 2018 года.

НУЖНЫ УЧИТЕЛЯ-БИЛИНГВЫ: ИЗ РУССКОГО ЯЗЫКА – В МИР КАЗАХСКОГО ЯЗЫКА

«КАРАВАН» встретился с педагогом-полилингвистом высшей категории, методистом, репетитором, лингвоучем и поинтересовался, почему казахстанцы до сих пор не заговорили на казахском языке и что необходимо предпринять для исправления статуса-кво.

«АВТОРЫ – ДРУГИЕ,
А СТЫДНО БЫЛО МНЕ»

Преподаватель немецкого языка Толеу АЙМАГАНБЕТОВА приехала в столицу в 1999 году. Поняв, насколько актуальна проблема лингвиста государственного языка, лингвиста репетитора, стала преподавать казахский. Однако педагогу высшей категории приходиться в серьезную взрослую аудиторию с программой школьного уровня, по которой работали центры обучения госязыка, было, мягко говоря, нелегко – настолько примитивными были и концепция, и методы. В итоге наша героиня разработала собственную программу обучения казахскому языку на базе методики преподавания русского и иностранного языков.

– Не секрет, что в нашей стране в советское время обучали казахскому языку «для галочки»: государство не считало нужным учить ему население, которое в основной своей массе прекрасно обходилось русским. Казалось бы, в 2000-е годы для казахского языка, теперь уже в статусе государственного, наконец наступило благодатное время! Но увы...

Оказалось, отсутствовали действенные обучающие программы, не было соответствующих учебных пособий, где бы учитывались андрагогические модели обучения, то есть особенности и принципы обучения взрослых слушателей, вспоминает лингвист.

– Помню, поначалу обучать казахскому привлекали даже тех, кто просто хорошо знал язык. Затем учили преподаватели казахского языка и литературы, специализированные для казахских школ. Я несколько не умаляю их труд. Это замечательные специалисты, но в своей – казахоговорящей – сфере. А в сложившихся реалиях страны изначально должны были обучать двуязычные специалисты, билингвы. Объясню почему.

За годы советской власти у русскоговорящих казахстанцев мышление сформировалось на русском языке.

Когнитивные способности и мотивация к языку, некогда никому не нужному, в то время было определенно несерьезными. И чтобы привить интерес к языку, раскрыть потенциал и состоятельность языка, пропагандировать среди не принимавших его, нужно было работать через русский как иностранный, – говорит Толеу Аймаганбетова.

– Чтобы доходчиво донести языковой материал и контекст до русскоязычного человека, надо хорошо говорить на русском. Ведь не секрет, что уровень компетентности до сих пор измеряется знанием русского языка. К хорошо говорящему по-русски и внимания будет уделено больше.

А если педагог плохо владеет русским, у него не получится нормально выстроить коммуникацию, не то что донести пласт знаний.

Второе – новый материал всегда лучше закрепляется за уже имеющимся опытом, в нашем случае – на знании русского языка.

– Сопоставляя фонетические, грамматические, синтаксические закономерности двух языков, внедрить информацию в сознание взрослого человека куда проще. Я пришла к такому умозаключению после 20-летней работы на этой ниве. Учителя-билингвы должны стать проводниками из привычного русского языка в мир казахского языка, – уверена собеседница «КАРАВАНА».

КАЛЕЙДОСКОП ОКОНЧАНИЙ И КАТЕГОРИЙ

Именно эти аспекты и взяла за основу лингвист, разработав собственную методику преподавания казахского языка.

– Я учитывала уже имеющийся багаж рабочего языка учащихся, проводила параллели между грамматикой русского, немецкого и казахского языков. Теорию, разъяснения, сопоставления языковых норм преподаю на русском языке, а практическую часть – только на казахском. Тонкости днографу через этимологию слов, этнографию, использую идиоматические фразы, пословицы и поговорки, народную мудрость. Все это учусь непрестанно сама и продолжаю совершенствовать методику, – говорит лингвист.

– Например, создала модуль «Глагольный калейдоскоп» по освоению глагольных тонкостей. Модуль «Падежная мозаика» способствует быстрому осознанию – да, не освоению, а осознанию правильного склонения. Именно эти два аспекта являются ахиллесовой пятой для тех, кто учит казахский язык, – делится с «КАРАВАНОМ» педагог, перешедшая – в контексте

требований времени – в формат онлайн-обучения.

Плоды методики Аймаганбетовой не заставили себя ждать – у нее много учеников, которым в рекордно короткие сроки поставлено произношение – немаловажный фактор для дальнейшего освоения языка.

– Это легко лишь на словах: приходится подбирать или составлять рабочий материал, чтобы выправить артикуляцию, растолковать вокабуляр, научить осознанно интонировать текст, чистить акцент. Это малая толика того, что я делаю перед большой дорогой в язык со своим подопечным, – увлеченно продолжает педагог.

МЕНЯЮТСЯ ТОЛЬКО ОБЛОЖКИ

По мнению Толеу Коккозовны, частично решить проблему с качеством обучения казахскому языку могло бы создание на базе Республиканского координационно-методического центра развития языков имени Шаяхметова и управлений по развитию языков центров переподготовки преподавателей-билингвов.

– В каждом министерстве и учреждении есть отделы внедрения государственного языка. Там же сидят и переводчики, к которым по сей день бегают сотрудники с листочками бумаги, чтобы им перевели, в редком случае – откорректировали документы.

Немало денег из бюджета выделяется на развитие казахского языка, но участвовать в тендерах невозможно, так как выставляются заведомо недостижимые требования.

Посторонним вход воспрещен, – констатирует лингвист, насчитавшая в столице 124 больших и малых языковых центров, которые обещают обучить казахскому!

Казаховед уверена: необходимо контролировать работу языковых центров, качество преподавания, проверять методику (вопрос ее наличия нередко остается открытым) и выдавать документы, дающие право вести такую деятельность.

– А специалистов, работа которых имеет рациональное зерно,

нужно объединить и создать экспериментальную площадку. От каждого взять лучшие достижения и, как жемчужину, собирать наработки в единую методику, обучить молодых, открыть онлайн-школы, – говорит Толеу Аймаганбетова.

ЕСЛИ КАЗАН ОСТАВИТЬ ОТКРЫТЫМ

Пока же ситуация с казахским языком складывается, как в поговорке «Казаннан какпак кетсе, иттен ұят кетеді», продолжает наша собеседница.

– «Если казан с едой остался открытым, еда в нем достанется псу» – таков смысл этой поговорки. В преподавание казахского приходят люди, далекие от языка, от методик. Можно неплохо освоить язык, но нельзя забывать, что для обучения нужны профильное профессиональное образование и знание методики. Также хорошо понимаю, что это бизнес со своими законами PR, иногда агрессивными.

Но громкие заявления от учителей вроде Владислава Тена «У нас в стране казахский вообще не умеют преподавать для иноязычных...» считаю оскорблением, нанесенным репутации казаховедов республики.

Я люблю Казахстан не меньше – здесь лежат мои предки, мои родители положили жизнь во благо родной земли, здесь состарилась я сама. От любви к родной земле, к своему этносу, к своему языку продолжаю заниматься преподаванием казахского.

И меня, как учителя-лингвиста высшей категории, как казаховеда и методиста, до глубины души оскорбило это заявление. Да, ученики порой превосходят своих учителей, а Владислав был моим учеником, хотя и недолго. В чем-то, возможно, он и лучше. Но добрые полезные дела можно и должно делать без шума, не принижая труд других, – делится с нами Толеу Аймаганбетова.

СКАЗКИ БАБУШКИ И НАДЕЖДЫ ПЕДАГОГА

В мае нашей собеседнице исполнилось 70 лет, а ее онлайн-языковой школе «Тілдау» (дословно – языковое снадобье, выход из трудной ситуации) – год. Помимо преподавательской деятельности вечерами по четвергам и утром по субботам Толеу Коккозовна ведет клуб разговорного казахского с учениками, уже освоившими грамматику.

– Недавно вышла в свет моя книга «Әжемнің ертегілері» (Бабушкины сказки). С изданием помогла Гульмира Аматава, мать четверых детей, настоящая патриотка страны. Это первая часть авторских сказок на современный лад, – делится с нами плодами работы героиня.

Также Толеу Коккозовна завершила работу над книгой-пособием «Поздравляй на казахском!», посвященной этническим детским тоям, которые с удовольствием отмечаются и в наши дни.

– На страницах этой книги я поведала своим читателям историю происхождения того или иного праздника, традиции его проведения и смысл, сопроводила рассказ словарем необходимых слов. Даю готовые шаблоны бата – благословения, тексты поздравлений и пожеланий по конкретному тою, их перевод и транскрипцию. А еще – языковой тренажер с несложными заданиями на закрепление материала.

В книге будет QR-код, приложив к нему мобильный телефон, читатели смогут слушать аудиоуроки в моей озвучке и озвучке прекрасного диктора Ахметжанова. То есть это аудиодиффузная и традиционная книга одновременно. Затем сяду за редакцию второй части этой книги – по брачным ритуалам, рассказывает автор, которая каждый день познает что-то новое для себя, а потом щедро делится полученными знаниями с аудиторией, в том числе в социальных сетях.

Подписчикам Толеу Аймаганбетовой полюбились регулярные рассказы о традициях казахского народа, подборки слов и словосочетаний на определенную тему (статья, лингвист составила 35 тематических словарей, которые также ждут выхода в свет).

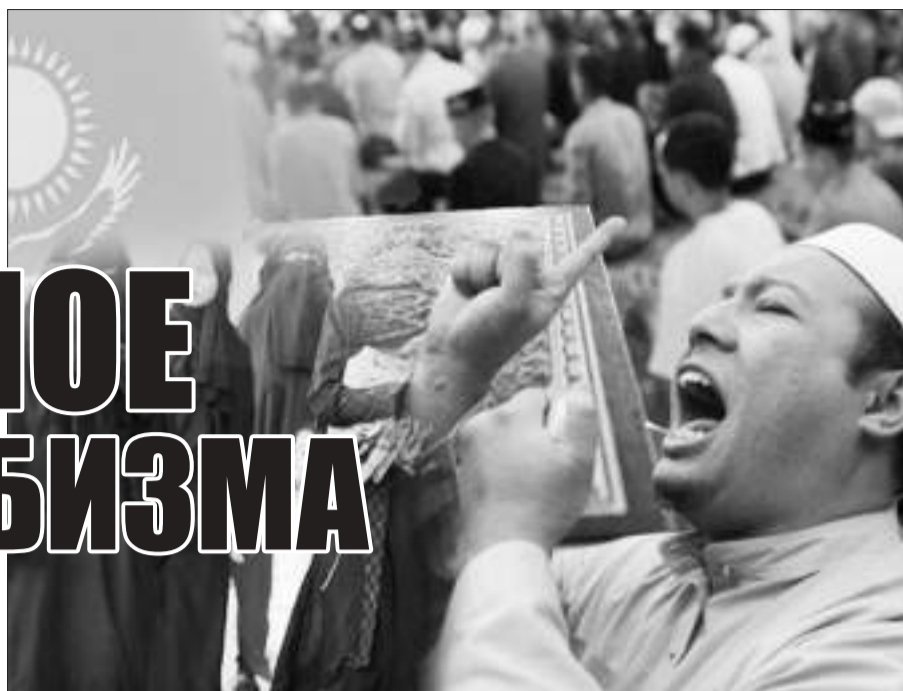
– Мой стаж в преподавании – полвека. Весь накопленный багаж я хотела бы передать преемникам, но, к сожалению, не нашла учеников. Все эти годы я, как и многие коллеги, работала на энтузиазме, вдохновленная желанием популяризировать казахский язык, открыть его чудесный богатый мир. И я всё еще не теряю надежду на то, что однажды проснусь в стране, жители которой будут вести беседы на красивом литературном казахском, – сказала нам на прощание педагог.

Назгуль АБЖЕКЕНОВА
Нур-Султан

Разгром суфитов привел к укреплению позиций ваххабитов, и они как никогда близки к тому, чтобы Казахстан превратился в территорию синкретического ислама – об этом поведал exclusive.kz автор, пожелавший остаться не известным.

Десять лет назад, в самый разгар политического кризиса, в Казахстане шел скрытый, но активный процесс усиления позиций псевдоисламского фундаментализма, представленного главным образом различными направлениями саудийского «ваххабизма». Его основным идеологическим содержанием является пропаганда экстремизма под религиозными лозунгами.

ТАЙНОЕ И ЯВНОЕ ВЛИЯНИЕ ВАХХАБИЗМА В КАЗАХСТАНЕ

Бурный рост влияния идеологии экстремистов особенно заметен среди молодежи. Имеющиеся оперативные данные правоохранительных органов, вступившие в законную силу приговоры и постановления судов подтверждают прямую связь между «управляемым» религиозным сознанием и различными преступными сообществами, в том числе откровенно криминальными.

Доказательством выступают совместные операции казахстанских правоохранительных органов и спецслужб по задержанию организованных преступных сообществ религиозной оккупации в Атырау, Шымкенте, Степногорске, проведенные еще в 2007-2008 гг. Но эти мероприятия, а также позиция других государственных органов смогли выступить препятствием (малоэффективным) только для первой волны религиозного штурма.

Если миссионерами первой волны были откровенные маргиналы, большинство которых сегодня находятся на «заслуженном» отдыхе, то современные глашатаи «исламской революции» и отцы-основатели «халифата» имеют отечественное гражданство и высокий социальный статус. Немало среди них действительно высокопоставленных чиновников.

В связях с экстремистскими религиозными организациями были замечены депутаты Парламента, генералы спецслужб, судьи, банкиры, руководители национальных компаний, успешные бизнесмены и т.д. Ситуацию это никак не изменило.

Деятельность активистов различных сект и организаций «салафитов» продолжает последовательно обострять религиозную ситуацию в стране и уже сегодня представляет реальную опасность внутриполитической стабильности.

В этих условиях поддержание межконфессиональной стабильности превращается в одну из важнейших задач государства, а предложение собственной исламской альтернативы взглядам псевдомусульманских фанатиков становится жизненной необходимостью.

В отличие от миссионеров других религиозных конфессий псевдоисламские экстремисты откровенно используют религиозное сознание в качестве носителя политической идеологии и стремятся от власти светские правительства и создать теократическое государственное образование. Такими идейными катализаторами высту-

пают религиозные учения, сформированные в Саудовской Аравии, Афганистане, Пакистане, Индии, а также ближневосточном и северокавказском регионах.

Наиболее популярным из них является религиозно-политическое учение «ахль уль-сунна уаль-джамаа», также известное как «ваххабизм», основанное на религиозных традициях «салафий» и вероучении ханбалитской школы ислама.

«Ваххабизм» как религиозно-политическая доктрина питает идеологическую платформу таких политических организаций, как «Хизб-ут-Тахрир» и «Исламское движение Туркестана» (бывшее ИДУ), всемирная террористическая сеть «Аль-Каида», Джамаат Моджахедов Центральной Азии и северокавказских «моджахедов».

Регионами наиболее активного распространения «ваххабизма» в Казахстане являются западные и южные регионы (Атырауская, Уральская, Актюбинская, Южно-Казахстанская, Жамбылская, Алматинская области, г. Алматы).

Справка

«Ваххабизм» («салафизм») – религиозное учение, сформулированное в 18 в. арабским религиозным деятелем Мухаммадом ибн Абдуль-Ваххабом. Название «ваххабизм», как правило, употребляется только оппонентами этого течения (его сторонники называют себя «салафитами»). «Ваххабизм» назван по имени Мухаммада ибн Абд аль-Ваххаба ат-Тамими (1703-1792), являющегося последователем Ибн Таймийи (1263-1328).

«Джихадисты». «Джихадизм» (не самоназвание, происходит от арабского термина «джихад» – борьба, являющимся стержневой концепцией идеологии) – крайне агрессивное направление «ваххабитского» учения. Предполагает насильственное свержение любой формы государственной власти и установление особой формы теократии, «Халифата». Главным проводником и вдохновителем идеологии радикального «джихадистского» «ваххабизма» в Казахстане является известный проповедник **Абдухалил Абдухамитович Абдужаббаров**.

Абдужаббаров Абдухалил (религиозный псевдоним «Халиль»), 06.04.1975 г.р., уроженец Сайрамского района ЮКО, по национальности узбек, гражданин Казахстана, прописан по адресу: Сайрамский район, с. Каратобе, ул. Абдикодир ата, дом №32. Первоначально религиозное образование получил в медресе при одной из мечети ЮКО. В 1999 г. окончил Международный исламский уни-

верситет г. Исламабад (ИРП). После окончания ВУЗа преподавал в Казахско-Кувейтском университете в г. Шымкенте, работал преподавателем в медресе «Дар-уль Аркам», служил имамом мечети «ат-Такуа» в г. Атырау. По достоверным сведениям, А.Абдужаббаров проходил подготовку в лагере боевиков в Пешаваре, был помощником и переводчиком инструктора, имеет опыт участия в боевых действиях, на теле имеются следы боевых ранений.

Абдужаббаров А. является убежденным сторонником «джихадистского» направления «ваххабизма» и миссионером идеологии радикального суннизма (также известного как «Ахль уль-Сунна уаль-Джамаа»). В своих проповедях «Халиль» открыто призывает к насильственному свержению действующего политического режима, сопротивлению властям, провозглашал о необходимости установления «халифата» на территории Казахстана.

Благодаря харизматическим качествам, ораторским способностям и организаторскому таланту Абдужаббарову удалось за короткое время привлечь на свою сторону значительное количество последователей, большая часть которых были членами организованных преступных групп, представителями аффилированных бизнес-структур и политического истеблишмента.

Абдужаббаров А. неоднократно привлекался к ответственности за незаконную миссионерскую деятельность в территории Атырауской области, однако связи с высокопоставленными чиновниками областной прокуратуры позволили ему избежать обвинительного постановления суда. После проблем с законом в Атырауской области в 2004 г. «Халиль» перебрался в Западно-Казахстанскую область.

К тому времени Абдужаббаров уже находился в поле зрения КНБ по подозрению в разжигании меж-

религиозной вражды и терроризме. Аресту опасного преступника вновь помешало вмешательство высокопоставленных покровителей. Летом 2006 г. Абдужаббаров покинул территорию Казахстана и находился в г. Медина, Королевство Саудовская Аравия. 20 декабря 2015 г. «шейх Халиль» был арестован властями Саудовской Аравии по запросу Казахстана. В феврале 2017 г. он был депортирован в Казахстан. В августе 2017 г. «шейх Халиль» был признан виновным в «Возбуждении социальной, национальной, родовой, расовой или религиозной вражды, повлекшее тяжкие последствия» и приговорён к 8 годам колонии.

«Умеренные», «мадхалиты».

«Мадхализм» (не самоназвание, производное от имени известного богослова Раби аль-Мадхали) – «умеренное» направление «ваххабитского» учения, открыто не призывает к немедленному свержению светских правительств, предполагает эволюционный переход к религиозному обществу и теократической форме правления.

Основными эмиссарами умеренного «ваххабизма» в Казахстане являются Ринат «Абу Мухаммад» Зайнуллин и Тоирджон «Ибрагим» Ибрагимов.

Зайнуллин Ринат (религиозные псевдонимы – «Абу Мухаммад», «Ринат Каирский», «Ринат Аль-Казахستاني»), 1975 г.р., по национальности татарин, гражданин Казахстана, уроженец Ленгерского района ЮКО. Религиозное образование получил в Египте, в подпольных «худжрах»-кружках религиозных фундаменталистов, посещал занятия на факультетах арабского языка и шариата университета Аль-Азхар, откуда был исключен. За экстремистские взгляды был депортирован с территории АРЕ в 2007 г. Р.Зайнуллин пользуется поддержкой и имеет устойчивые контакты (в том числе родственные связи) в среде радикальных духовных лидеров

в странах Персидского Залива и Ближнего Востока.

В Египте при поддержке местных радикалов Зайнуллин инициирует активную пропаганду в Казахстане, используя ресурсы Интернета. Открыв несколько сайтов, он начинает публиковать на них свои собственные аудиолекции и печатные материалы. Осеню 2007 г. Р.Зайнуллин прибывает в Казахстан. Первым пунктом его назначения становится мечеть «Шубар» в г. Астана, в стенах которой он провел курс лекций для местных «салафитов». Связи с влиятельными людьми позволили «Абду Мухаммаду» получить официальное прикрытие ДУМК и выйти на республиканский уровень пропаганды. Параллельно Зайнуллин преподавал в мечети «Горный гигант» г. Алматы.

Зайнуллин являлся самым востребованным и продуктивным «ваххабитским» проповедником в Республике. Благодаря непрекращающему авторитету и влиянию в среде «ваххабитской» общины имам «Абу Мухаммад» посетил с лекциями почти все регионы страны, выпустил сотни единиц аудио- и видео- материалов, которые тиражируются и распространяются в огромном количестве его последователями. Зайнуллин вел занятия на кафедрах Социально-гуманитарного института «Дарын» (г. Алматы), пользуется прямой поддержкой проректора, преподает в религиозных образовательных организациях (медресе), имеет несколько собственных интернет-сайтов и чрезвычайно популярен на множестве других мусульманских ресурсах, где является наиболее цитируемым современным исламским миссионером.

Экспертиза проповедей Рината Зайнуллина свидетельствует об экстремистской сущности его идей. Его выступления содержат частые ссылки на классические труды таких одиозных богословов как ибн Таймийя и Мухаммад ибн абд-уль Ваххаб, являющихся вдохновителями всех террористов и религиозных фанатиков «ваххабитского» толка.

«...Нам приказано воевать. Что значит воевать? Поднять оружие для того чтобы распространять религию Аллаха. А почему? Потому что вокруг нас будет государства, как это есть сейчас, государства неверующих, над которыми есть Президенты, которые являются злодеями и не дают людям узнать истину и мы вот это должны убрать...» (Из аудиолекции Р. Зайнуллина).

ИСТОРИЯ ПЕСНИ «ГУЛЬДАРИГА», ИЛИ КАК ТУРЕЦКИЙ АКЫНДЖИ ОКАЗАЛСЯ СРЕДИ КАЗАХОВ

История песни «Гульдарига» – история жизни девушки, руки которой добивались два казахских батыра и турецкий кавалерист-акынджи. Казахи знали этого турецкого кавалериста под именем Алсабек. Он бежал из Восточной Европы через всю степь, был усыновлен найманским стариком и стал одним из доверенных батыров Абылай хана. Автор песни серэ по имени Асыл-Гирей – один из воинов того героического периода казахской истории, о котором Чокан Валиханов сказал: «Эпоха Абылай-хана – эпоха мужества и гордости казахов».

Для восточной части тюркской ойкумены вторая половина XVIII в. – эпоха Абылая, эпоха борьбы и побед казахов над многовековым врагом. На западе тюркского мира Османская империя властвовала над своими землями в Азии, Европе и Африке. Это была все еще мощная военная держава. Но движение из высшей точки могущества вниз уже началось. В рассматриваемый период Турция терпит поражения в кампаниях против союза России и Австрии.

На стороне Турции сражалось вассальное Крымское ханство. Как рассказывает казахская легенда, после очередного сражения вспыхнула ссора между младшим братом крымского хана и кавалеристом-акынджи из рода караман.

Взбешенный огромными потерями среди своих воинов, молодой крымский бек начал задирать солдата из элитного корпуса акынджи: «В битву мы идем первыми, отступаем – последними, несем самые большие потери! А когда дело доходит до дележа трофеев, вы оказываетесь впереди!»

Акынджи не вынес такого поношения, вызвал крымского бека на дуэль, убил его и был арестован военной полицией.

Гордостью османской армии были акынджи – элитная кавалерия, в которой служили только турки из полукочевых родов и племен. Оружием в этих приграничных племенах владели и дети, и женщины. Служба в корпусах акынджи была наследственной, только сын акынджи мог стать акынджи.

Акынджи были великолепными индивидуальными бойцами, метко стреляли из лука, отлично владели клинковым оружием. Они были настолько рослыми и сильными, что пощечиной могли свалить с ног лошадь. Акынджи можно сравнить с войсками специального назначения. Они использовались для разведки и диверсионных рейдов в тылу врага.

Интересно, что слово «акынджи» имеет тот же корень, что и казахское слово «акын» – поэт. «Акын, ағын» – это течение, поток, набег, кавалерийская атака. Образ кавалерийской атаки как

неукротимого потока, лавины отразился в русском выражении «конная лава». В туркменском языке слово «атака» звучит как «актарылма», мангистауские казахи говорят «актарма» от слова «актарылу» – «пролиться, выплеснуться, нахлынуть». Казахский акын во время айтыса нападает на представителя соперничающего рода, выплескивает словесную агрессию.

Турецкие акынджи служили в армии добровольно, не за плату, а за долю в трофеях. Наверное, именно это отразилось в словах крымского бека: «Когда дело доходит до дележа добычи, вы – первые!» И наверное, акынджи, унаследовав традиции степной вольницы, не были сильны в дисциплине.

Как бы то ни было, казахская легенда рассказывает, что акынджи убил на дуэли младшего брата крымского хана и был арестован в местности, которую легенда называет Добыржан. Скорее всего, речь идет о Добрудже – историческом районе на севере Балкан, сейчас входящем в состав Румынии и Болгарии.

Нашему акынджи грозила смертная казнь за убийство командира союзного войска. Он сумел бежать из-под ареста и направился на восток. Турецкая военная полиция преследовала его по пятам. В Грузии, которая тогда входила в состав Османской империи, беглый акынджи был схвачен. Наместник Чалдырского пашалыка – так называлась эта часть Грузии – пожалел акынджи и дал ему возможность убежать из тюрьмы. Через Иран и Туркмению акынджи достиг земель Младшего жуза Казахской орды. Полиция продолжала преследовать его. Казахи посоветовали акынджи ехать дальше на восток, к Абылай хану.

Абылай хан в это время планировал дать решительное сражение калмыкам, завершить многовековую войну, а потому ему нужен был каждый клинок. Ради опытного бойца хан не побоялся вступить в конфликт с турецким султаном.

По казахскому обычаю Абылай каждый год менял местонахождение своей ставки. В тот год он кочевал с найманами, особенно сильно пострадавшими от стрел Сурмергена. Это персонафицированная смерть, ангел смерти, которого также называют Суржекей. Он невидим, но знает пророка, он охотится на воина, отправившегося на войну, его стрела означает смерть.

И вот в ставку Абылай хана добрался акынджи, проделавший путь от Балкан до Чубартау. Кто знает, что пережил он в этих странствиях, как бы повторив в обратном направлении миграцию огузов с прародины на берега Средиземного моря. Что чувствовал он, проезжая через кочевья народа, чей

язык лишь отдаленно напоминал его собственный?

Турецкий кавалерист-акынджи рассказал хану Абылаю свою историю. Хан по казахскому обычаю решил провести беглеца через огонь и воду – через обряд очищения.

Дело было весной. Река Аягуз разлилась, по ней плыли последние льдины. На высоком берегу разожгли огромный костер диаметром два или три метра. Акынджи, не медля, вскочил на коня и направился в ревущее на степном ветру пламя. Лошадь испугалась и повернула в сторону, не слушая повода. Вторая попытка была столь же неудачной. Тогда акынджи отвел скакуна подальше, завязал ему глаза, разогнался, на полном скаку проскочил через костер и обгоревший бросился с обрыва в воду.

Когда акынджи выбрался на берег, хан обратился к собравшимся людям: «Тенгри простил этого человека, он родился заново. Кто хочет усыновить его?»

И тогда вперед выступил старик, у которого на войне погибли, не оставив потомства, все десять сыновей. Род старика должен был прерваться на нем самом, а для казахов это трагедия чуть ли не вселенского масштаба. Когда род прерывается, на могиле последнего его представителя оставляют «кара шанырак» предков. Шанырак символизирует вечное небо, шанырак на могиле – это небо, упавшее на землю.

Старик совершил обряд усыновления, назвав своего неожиданно подаренного Богом сына Алсаберген (т.е. «бог забрал десять сыновей и дал вместо них нового», как в истории Иова), позднее это имя приняло форму Алсабек. Когда дряхлый старец по казахскому обычаю «мандай иіскеді» вдохнул запах со лба двухметрового сорокалетнего мужчины из далекой страны – так, как вдыхают казахи запах младенцев, слезы выступили на глазах не только женщин, но и закаленных в войнах мужчин. У прервавшегося было рода появилась надежда на возрождение.

Вскоре к хану Абылаю приехали представители турецкой военной

полиции с требованием выдать беглого акынджи.

«Человека, которого вы ищете, больше нет. Тенгри простил его, теперь началась его новая жизнь, – ответил Абылай. – Я не отдам его».

Конечно, Османская империя была слишком далеко, чтобы подкрепить силою свои права на султана. Но не удалось поминуть, что султаны этой могущественной державы всегда пользовались огромным авторитетом среди степных тюрков. Отказать посланцам турецкого султана было нелегко для Абылая. Но османам пришлось вернуться на родину, не выполнив своей миссии.

Для турецкого акынджи началась новая жизнь. Он стал членом казахского рода болатшы. Встретил и полюбил девушку по имени Гульдарига из этого же рода. В Гульдаригу были влюблены еще двое: батыр по имени Есиркеп и серэ – воин-музыкант – по имени Асыл-Гирей.

Асыл-Гирей рос вместе с Гульдаригой в горах Баянаула, вместе с ней любовался игрой архаров на скалах, горными водопадами. Об этом поется в песне «Гульдарига» и других песнях: «Акдари калкаш», «Сұржелгенше», которые Асыл-Гирей посвятил возлюбленной.

Одна Гульдарига выбрала не друга детства, а Алсабека. Незнакомца из далекой страны, который вместе с казахскими воинами собирался на войну. Воины торопились в поход, поэтому свадьбу Алсабека и Гульдариги отложили.

В творчестве казахских серэ есть лишь две темы: любовь и смерть. Любовь и смерть рядом и в музыке, и в жизни. Есиркеп – один из тех, кто был влюблен в Гульдаригу, – погиб в сражении. Асыл-Гирей был смертельно ранен.

Алсабек не просто остался живым, он покрыл себя славой, стал одним из доверенных батыров Абылай хана. По легенде, он вместе с батыром Баяном в 1753 г.

сопровождал джунгарских царевичей Дабачи и Амурсану в рейде в Джунгарию, чтобы убить хунтайджи Лама-Доржи. Но и ему не суждено было соединиться с Гульдаригой. Аул Гульдариги попал под случайный удар калмыков, и девушка погибла.

Под седлом у меня

Вороной с серебристым

отливом,

Вороной этот грызет удила,

Гульдарига!

Пока живы, любите и смейтесь, Всех нас поглотит вечная черная земля, Гульдарига!

Так поется в песне Асыл-Гирей «Гульдарига». И так закончилась эта история любви... Человек наслаждается красотой нашего мира, но под седлом у него смерть в облике грызущего удила вороного коня. Коня, который рвется к бездне земной. Асыл-Гирей в песне «Гульдарига» называет землю «сұм». Это казахское слово имеет двойное значение: подлая, проклятая и вместе с тем священная.

Так закончилась эта история любви. Но не закончилась жизнь на этой земле. Жизнь на земле – жестокой и прекрасной – продолжалась.

Должалась с калмыками казахский шаман осматривал раненных в битве воинов. Он узнал, что умирающий Асыл-Гирей – последний в своем роду и уходит не оставив потомства. И тогда шаман привел к смертельно раненому воину свою незамужнюю дочь, кратко совершив обряд бракосочетания. Затем шаман дал Асыл-Гирею сильнодействующее лекарство и оставил новобрачных вдвоем, сказав: «Батыр, ты уже покидаешь этот мир, вот твоя возлюбленная, пролей свое семя!»

К утру Асыл-Гирей умер, но его юная жена успела зачать сына. Потомство Асыл-Гирей-серэ от этого брака входит в найманский род болатшы и до сих пор живет на берегах озера Алаколь. Потомство батыра Алсабека – не от Гульдариги, от другой женщины – тоже продолжает род болатшы. В Восточном Казахстане встречаются казахи с огузским типом лица. Это потомки турецкого акынджи, который вернулся на родину далеких предков.

Это одна из историй, которую Таласбек Әсемқұлов рассказал для радиопередачи «Тылым перне». Я собрала и подготовила эти тексты для сборника статей Таласбека на русском языке. Куда каласа, в следующем году издам.

ЖҰБАН АҚЫННЫҢ ЖҮЗ ЖЫЛДЫҒЫ АТАЛЫП ӨТІЛДІ

Нұр-Сұлтан қаласы Мемлекеттік академиялық филармониясы қазақ оркестрі көрнекті ақын, қоғам қайраткері Жұбан Молдағалиевтің 100 жылдығына орай онлайн концерт берді.

Аталған оркестрдің жылдық жоспарына сәйкес ақынның 100 жылдығына орай концерт өткізу белгіленген еді. Бұл іске бастамашы және ұйымдастырушы болған қазақ оркестрінің көркемдік жетекшісі және бас дирижері Айтқали Жайымов.

«Дайындық барысында Жұбан ақынның өлеңдеріне жазылған әндерді жинақтадық. Сонымен қатар Айтқали Тілепқалиұлының ұсынысы бойынша маған бір ән жазу тапсырылды. Соған орай Ж.Молдағалиевтің «Күз» деген өлеңіне ән шығардым», – дейді дирижер, мәдениет қайраткері Нұрлан Бекенов.

Онлайн концертте оркестрдің сүйемелдеуімен негізінен Жұбан ақынның сөзіне жазылған әндер шыр-

қалды. Атап айтқанда, Илья Жакановтың әйгілі «Еділ мен Жайық» өнін Мәдениет саласының үздігі Арайлым Рақымқызы орындап берді. Марат Ильясовтың «Мен казакпын» және Александр

Зацепиннің «Ана» әндерін Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері Қайыржан Бердібай көрермен назарына ұсынды. Халықаралық байқаулардың лауреаты Алтынбек Әбділда Алтынбек Қоразбаевтың

«Қазақстан» өнін сахнаға алып шықты. Сондай-ақ, осы концертте жана шыққан «Күз» өнін филармония әншісі Айдын Жұмабаев шырқайды.

Өз тілшімізден

Меншік иесі:
«Қазақ үні» ЖШС
ҚАЗАҚ ҰНИ
Президент –
Редакторлар кеңесінің төрағасы –
Қазыбек ИСА

Бас редактор – Құлтөлеу МҰҚАШ

Бас редактордың бірінші орынбасары –

Зейнолла АБАЖАН

Бас редактордың орынбасары –

Азамат ТАСҚАРАУЛЫ

Жауапты хатшы – Гүлмира САДЫҚ

Бөлім редакторлары:

Дастан ЕЛДЕС (орыс редакциясы)

Айнұр АХМЕТ (мәдениет)

Нұржан АСАН (көркемдеуші)

АЙМАҚТАҒЫ ТІЛШІЛЕР:

Астана тілшілер қосыны:

Азамат ТАСҚАРАУЛЫ

(8-702-931-89-86)

Жасұлан ИСА

(8-776-120-19-72)

Ақмола облысы:

Бақыт СМАҒҰЛ (8-701-626-77-66)

Арқалық қаласы:

Нұрсұлтан НҮРМАН

(8-702-688-84-87)

Алматы облысы:

Айтақын БҮЛҒАҚ (8-702-239-62-99)

Мәди ИСЛАМ (8-775-119-12-13)

Мырзағали НҮРСЕЙІТ (8-701-771-6496)

Қанат БИРЖАНСАЛ (8-775-323-0850)

Батыс Қазақстан облысы:

Қажымұқан ҒАБДОЛЛА

(8-701-111-61-05)

Жезқазған қаласы:

Жанат АСАҢҚАЛИ

(8-702-384-12-00, 8-707-261-20-98)

Сәтбаев қаласы:

Абдолла ДАСТАН

(8-71063) 7-20-97, 8-777-302-46-79)

Қарағанды облысы:

Ахметқали ХАЛЕНОВ (8-701-450-30-18)

Қостанай облысы:

Төлен РАМАЗАНҰЛЫ (8-701-174-06-70)

Семей қаласы:

Рахат АЛТАЙ

(8-775-998-15-39)

Маңғыстау облысы:

Сағындық РЗАХМЕТ (8-775-379-84-88)

Түркістан облысы:

Әбдіғалпал АЙДАР

(8-702-475-75-66, 8-771-390-73-75)

Асылхан ӘЛІ (8-701-626-88-32)

Түркістан қаласы:

Әтіргүл ТӘШІМ (8-702-489-47-23)

Атқарушы директор –

Қаныш ЖАРЫЛҚАСЫН

Тарату бөлімі:

Астанада:

Жасұлан ИСА

(8-776-120-19-72)

Шымкентте:

Мүтән ИСМАЙЫЛ (8-701-692-1340),

Астанада «Алты Алаш» (87015728847)

дүңгіршіктерінде сатылады

Газет ҚР Мәдениет және ақпарат

министрлігінде 19. 12. 2012 жылы тіркелген.

Куәлік №13976-Г (Алғашқы куәлік

№1270-Г, 01. 08. 2000 жыл).

Автордың пікірі мен редакция көзқа-

расы сәйкес келе бермейтінін ескертеміз.

Қолжазбалар өңделеді және қайта-

рылмайды.

Жарнама мәтініне жарнама беруші жауап

береді.

Газеттен көшіріліп басылса, сілтеме жа-

салуы шарт.

Газетте «Қазақпараттың» материалдары

пайдаланылды.

Газет «Қазақ үні» компьютер

орталығында беттелді

АЙЛЫҚ ТАРАЛЫМЫ – 60 400

ЖАЗЫЛУ ИНДЕКСІ – 65380

Редакцияның мекен-жайы:

050006, Алматы қаласы, Қалқаман-3

ықшамауданы, С. Сейітов көшесі, 11 үй

Байланыс телефонды:

8 (727) 398-57-31

E-mail: qazaquni2000@gmail.com

www.qazaquni.kz

Кезекші редактор –

Дастан ЕЛДЕС

ТОО «Қазақ үні»

БИН 000540006784

ИИК KZ20856000000385541

АГФ АО «БанкЦентрКредит»

г. Алматы, БИК КСВКЗКХ, Кбе 17

Газет «Алматы-Болашақ» баспаханасында

басылды. Алматы қ. , С. Мұқанов к. , 223 б.

Көлемі: 6 баспа табақ

Ⓐ – материалдың жариялану ақысы төленген

■ QURMET

Түркиядағы «Ферфир» баспалар тобы тарапынан ай сайын шығатын «Темрин» әдеби журналының кезекті саны мемлекет және қоғам қайраткері Тұрар Рысқұловқа арналды.

«ТЕМРИН» ӘДЕБИ ЖУРНАЛЫНЫҢ КЕЗЕКТІ САНЫ ТҰРАР РЫСҚҰЛОВҚА АРНАЛДЫ

«Түркі әлемінің темірқазығы: Т.Рысқұлов» атты тақырыппен «Қызыл жебесі» атанған Құрар Рысқұловтың өмірбаянымен қоса тәуелсіздік жолындағы күрескерлігі мен қайраткерлігі, адамдық қасиеті мен тұлғалық портреті, тарихи шындық пен замана ақиқаты туралы сөз қозғайтын зерттеулер мен мақалалар топтамасы енді.

Атап айтқанда, белгілі қазақ әдебиеттанушысы, ғалым, аудармашы Ашур Өздемирдің «Алты Алаштың алыбы Тұрар Рысқұлов» атты зерттеу еңбегі және атакты «Қызыл жебе» роман-эпопесы мен оның авторы – жазушы Шерхан Мұртаза туралы «Екі ұлы тұлға – бір

ұлы туынды» атты көлемді мақаласы жарық көрді. Сондай-ақ, аталмыш топтамада Т.Рысқұлов туралы тарихшы Дархан Қыдырәлінің «Ұлтшыл күрескер» атты мақаласы, көрнекті қаламгерлер Көлбай Адырбекұлы мен Молдияр Серікбаевтың «Тағы да Рысқұлов хақында» және «Ф.Мүсіреповтің тапсырмасы», Ғалымжан Елшібайдың «Әуезовті абақтыдан араша-лап қалған Тұрар Рысқұлов» атты мақалалары және әдебиеттанушы Сердар Ажардың аудармасымен Т.Рысқұловтың Сталинге жазған хаты еніп, түрік оқырманына жетті.

Мақалаларды түрік тіліне аударған Селма Балыкчы мен Мөлдір Илгишева.

■ JAŃA KITAP

ҰЛТТЫҚ ҚОЗҒАЛЫСТАН СЫР ШЕРТКЕН

«Дәуір» баспасынан «Әдебиеттің әлеуметтік маңызды түрлерін сатып алу, басып шығару және тарату» кіші бағдарламасы бойынша жазушы, публицист, ғалым Бейбіт Қойшыбаевтың «Ұлттық қозғалыс сарбазы» атты кітабы жарық көрді.

Рисәләнің басты кейіпкері – ХХ ғасырдың басындағы көрнекті қоғам қайраткері Бақытжан Бисәліұлы Қаратаев. Бұл тарихи туындыда оның және күрескерлік жолда халыққа қатар қызмет еткен үзегілерінің ел мүддесін көздеген іс-әрекеттері, заман талабына сай қоғамдық-саяси ойды дамытудағы үлестері суреттелді.

Кітап үш бөлімнен тұрады. «Сөз басында» кейіпкерлердің өмір жолдары баяндалады. «Қилы кезең этюдтері» деп аталған негізгі бөлімде Бақытжан Қаратаев пен оның серіктерінің Алаш қозғалысының бастауында, ұлт-азаттық көтеріліс уақытында, 17-ші жылғы екі революция мен совет дәуірінде атқарған істері суреттеледі. Қайраткерлердің көзқарастарындағы қайшылықтар, алауыздықтар сыры сөз болады. «Сөз соңында» ұлттық қозғалыс тағдыры, Қаратаевтың өмір жолының тағылымы, оның бүгінгі күн мәселелеріне қатысы қарастырылады.

Көркем-танымды бұл басылым Алаш қозғалысының тарихы қызықтыратын жастарға, студенттер мен оқушыларға, зерттеушілерге, тарихшыларға, жалпы оқырманға арналған.

ҚАЗАҚТЫҢ МҰҢЫ МЕН ШЫНДЫҚТЫҢ ЖЫРЫ – «ҚАЗАҚ ҰНИ» ГАЗЕТІНЕ ЖАЗЫЛЫҢЫЗДАР!

ЖАЗЫЛУ ИНДЕКСІ – 65380

«Қазпошта» арқылы жазылу бағасы:

1 ай	қала	379,24	3 ай	қала	1137,72	6 ай	қала	2275,44	12 ай	қала	4550,88
1 ай	ауыл/аудан	397,86	3 ай	ауыл/аудан	1193,58	6 ай	ауыл/аудан	2387,16	12 ай	ауыл/аудан	4774,32